

H!

XXLVII

275073

1940 1-2

Enlely

BCU Cluj Central University Library Cluj

7063 131
RECEIVED

ERDÉLY

Bej. szám 852—938. III. 5. Trib. Cluj s. III.

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET HIVATALOS ÉRTESÍTŐJE

1940. XXXVII. ÉVFOLYAM,

1—2. SZÁM. (325.)

Igazgató: Dr. BALOGH ERNŐ.

Felölös szerkesztő: Dr. PARÁDI FERENC.

Kéziratokat és fényképeket nem őrzünk meg és nem adunk vissza. Csak olyan kéziratokat fogadunk el, amelyeket a papír egyik oldalára, nagy sorközzel, géppel írtak. A beküldött cikkek legnagyobb terjedelme három folyóirat-oldalnyi lehet. A képekre a felvétel helyét, a fényképész nevét és közlési engedélyét rá kell vezetni.

Az ERDÉLY előfizetési ára egész évre 100 lej, E. K. E. tagoknak 60 lej. Magyarországon 5 Pengő. Az előfizetési díjakat az E. K. E. központi irodájába kell beküldeni, Erdélyi Kárpát Egyesület, Cluj, Str. Memorandumului 2. I. 23. címre.

TARTALOM:

<i>Áprily Lajos: Hóban (Vers)</i>	1
<i>Bacsoni Géza: Nemzeti Síiskola a Dihámon</i>	2
<i>Ifj. Xántus János: A hópehelytől a lavináig</i>	5
<i>Dóczyiné Berde Amál: A „Pitvar” népies divatbemutatója</i>	8
<i>B. I.: A glecserek halottai visszatérnek</i>	12
<i>Dr. Parádi Ferenc: A természet képe a kínai írásban</i>	14
Nézzünk körül (Európa első fűvészkeretei. A föld legrégebb kristály cukra. A chikágói csirke-város.)	16
Egyesületi élet. (Friedsam Gyula jelentése a Központi Túrista Szakosztály 1939. évi működéséről. — Marosszéki osztályunk új helyisége. — Csíki osztályunk menedékházai. — Gyergyói osztályunk téli munkája)	18
Síélet	23
Könyvszemle	24
Lapszemle	26
Hírek	28
Szerkesztői üzenetek	32

275073

ÁPRILY LAJOS

Hóban.

(Venczel, Gyergyószentmiklós felv.)

*Az erdőszélen lopva róka jár
s csapás végén havas bozótba fordul,
mint holt kastélyon bűvös mese-zár,
a hó a sí alatt halkán csikordul.*

*A köd mögül rekedten szól a „kár“.
jeges bajusszal ballag a favágó;
az útnál megváltó napokra vár
s vércseppeket hullat a kecskerágó.*

*Felborzolt tollal ül a him-pirók,
húzuzmarát szitál az ág le rája,
félálomban lát nyár-illuziót
s olyankor szól althangú fuvolája.*

Nemzeti Síiskola a Dihámon.

Írta: BACZON GÉZA.

Az előjelek.

Elég arra hivatkoznom, hogy induláskor visszatértem, hogy a kiszemelt vonat — menetrendváltás miatt nem indult, hogy pénteki nap kezdődött a tanfolyam s mindezek tetejébe a közös hálóban a 13-as számú ágyat kaptam. Ilyen „kilátások” mellett más talán nem is állott volna vizgára. Én azonban nem lévén babonás — no meg a fejem felett lakó pókot is a szerencse hírnökének tartva — bizalommal és buzgalommal készültem az oktatókat megillető összes kellékek, azaz jelvények. (Jelvény, igazolvány, karszalag, stb.) megszerzésére. No, de tartsunk sorrendet és nézzünk szét először a tanfolyam színhelyén.

A Dihám.

Predeáltól Délnyugatra két óra járás a Bucsecs lábánál elterülő Dihám. Nagyszerű sítérp. Fekete fenyvesekből kinőtt lankás és meredek hegyoldalak váltogatják egymást, a tél legnagyobb részében kitünő hóval borítva. Nemesak az 1595 méteres Dihám-csúcsról és a predeáli IV. vadász ezred házai feletti „Vf. la Cleste”-ről, hanem az alacsonyabb magaslatokról is élvezhető kilátás nyílik köröskörül. Északon a Nagykőhavas és Keresztényhavas ormai néznek egymással farkasszemet, Keleten a Gárbova tömege vonul hullámnzó gerincével. Délen a minden kedvezménnyel megáldott prahova-völgyi üdülők: Azuga, Bustén, Poiana-Țapului és Sinaia sorakoznak. És nyugatra... nyugatra terpeszkedik a Bucsecs. Ez a hatalmas, öreg hegyóriás, mint egy cifra, hiú asszony, minden nap, minden órában más ruhában, más arccal mutatkozott. Az első három napon kissé nehézfodru ködköpenyeget vett elhízott testére. Bizony megviselt lehetett kissé ez, mert sok helyen szakadozott volt, sőt a fehér hó-kombiné sem takarta el teljesen kikandikáló vén sziklacsontjait: a Morár tornyokat. Vasárnapra ünneplőbe öltözött. A Buksoi tartotta biborbalástját, melyet a lustán kelő nap első pillantásai szőttek, aranyugara pedig a Costila ezüstfehér köntösére szórtak gyémánt szemeket. Istenfélő vallásosságát a Caraiman keresztje mutatta, örök mementóként állva az előreugró sziklaszirten. Három napig csodálhattuk kifogyhatatlan, gazdag ékességét, aztán felpaprikázva olyan hóvihart zudított nyakunkba, mely gyakorlatozásunkat is megszakította. Hát nincs igazam, ha egy öreg, szeszélyes dámához hasonlítom a Bucsecs-havast?

Koszt, lakás és miegymás...

Ámbár természetjáró-folyóiratban nem igen illik étkezéssel prédálni a helyet, mégis meg kell említenem, hogy a IV. vadászezred Mihály vajdáról elnevezett menedékházában (1400 m.) első osztályú éttermeket is túlszárnyaló ellátásban részesültünk. Reggeli tea mellett vaj, méz, vagy szalonna kínálkozott. Háromfogásos ebédünk és vacsoránk gyakran végződött finom predeáli cukrászkülönlegességgel, meg ökölnagyságú almákkal. Talán ez is egyik oka, hogy a 100 jelölt 75%-a nem mozgott kellő fürgeséggel a vizsgát bevezető műlesikláson (slalom).

Ugyanitt és a két közös nagy hálóval rendelkező II. sz. házban volt éjjeli szállásunk. Szolgálatkész katonák már reggel 5 órakor begyújtottak

a hatalmas vaskályhákba, hogy mire a jelölt urak a hét órás villanygyújtáskor felkelnek matrácós priccs-ágyaikról, kellemes meleg legyen.

Csupán a mosakodással volt egy kis baj, mert csőrepedés folytán elromlott porcellán kagylónk csapja, csak úgy csordogált a víz, mint otthon a Dumbráva „Cérna forrása”. Emiatt többen fel is függesztették ábrázatuk ápolását a hazai fürdésig.

Tiszteljük a kort.

„Domnule Koch” — mondta Teacă őrnagy, a gazdasági ügyek vezetője — Ön, mint legidősebb lesz a „szobafőnök”. Koch úr tiltakozása után kisült, hogy ez a nagy megtiszteltetés az én négy X felé tekintető válaímra fog nehezedni, aminek az lett a következménye, hogy Medeleanu alezredes síkönyvének bevágása helyett 60 ember ügyes-bajos dolgainról kellett jelentéseket fogalmaznom és bemagolnom. (Ezt minden esetre enyhítő körülménynek kellett volna hogy vegye a vizsgabizottság!)

Síiskola.

Katonás rend és fegyelem szellemében kezdődött napirendünk. Medeleanu Constantin alezredes, az iskola igazgatója három csoportba osztotta a résztvevőket, akik Sängeorzan kapitány, Vergotti főhadnagy és Coja professzor vezetésével a már képezett oktatók mellett kisebb egységekben tanultak. Külön csoportot képezett a hat női résztvevő.

Amennyire a nyolc nap engedte, alaposan és részletesen sor került a sítechnika minden mozdulatára, az alapállástól a legújabb csavart krisztániáig. A gyakorlati kiképzést követő elméleti részben igen érdekes, sok tanulságot nyújtó, élvezetes előadásokat kaptunk. Manolescu ezredes, a szövetség elnöke: „A szervezésről”, Medeleanu alezredes: „A sízés technikájáról”, és Dr. Demetrescu orvos-kapitány: „Elsősegélyről” tartott előadásait lelkes tapsal köszönte meg a hallgatóság. Ugyiszintén nagy tetszést aratott Teacă őrnagy, Coja tanár és Palängeanu ezredes előadása, a hegyi veszélyről, versenyek rendezéséről és a síugrásról.

A vizsga.

Három részből állott. Legfőbb és legnehezebb részét az a műlesiklopálya képezte, ahol zászló jelezte kapuk között hibátlanul kellett lesiklani Medeleanu, Teacă és Phleps tisztekből álló bizottság előtt. Hibátlanul mondom, mert különben Phleps úr egy síppal szájában könyörtelenül kifütyölte az embert. Ugyancsak fenti bizottság kérdezte a sízés gyakorlati és elméleti részét is.

Beszélgetés Medeleanu alezredessel.

Egyik este felkerestem irodájában Medeleanu alezredest és megkértem, mondjon valamit az Erdély részére a tanfolyammal kapcsolatban. Készséggel mutatott helyet íróasztala mellett s az alábbi nyilatkozatot adta:

— A tanfolyam célja a román sízés módszerének egységesítése, úgy, hogy az ország minden részében, bármilyen tereppel és hóviszonyokkal rendelkezék is az a hely, az általunk meghonosított technika uralkodjék. Ilyen irányban akarjuk az oktatókat is kiképezni. Rendszerünkben az emberi jellem és képességek összhangjának kell uralkodnia. Tekintetbe kell venni a mozgástechnika összes elveit s ezen az alapon történjék a kiképzés, mely úgy a természetjáró-sízőknél, mint a versenyzőknél egyforma és a nevelési szempontoknak megfelelő legyen. Ezek módszerünk alap gondolatai és reméljük, hogy rövid időn belül egész országunk síéletében eredménnyel alkalmazhatjuk.

Hogyan nem lettem sitanár?

Már maga a műlesiklás sem ment a legjobban, de még kevésbé a bizottság kedve szerint. Phleps, a Kronstädter Ski Verein megbizottja ki is fütyölt. Ez félig-meddig érthető is. No nem a kifütyölés, hanem, hogy az a bizonyos kapuk közötti buj-buj zöldág nem sikerült. Mi természetjáró sízők eddig ugyanis mindig úgy mentünk fel és siklottunk le, ahol és ahogy nekünk tetszett. Vagy mondjuk inkább, ahogy tudtunk. Ott meg piros és kék zászlókkal a legnagyobb lejtőben hirtelen fordulásokra kényszerítettek. Belátom, hogy aki a büszke „sitánári“ címet akarja viselni, annak feltétlenül fontos az ilyen „slalom“ hibátlan megoldása. Mégsem ez volt sorsom egyedüli eldöntője. A gyakorlati kérdések során azt mondja Medeleanu: „Magyarozza meg az egyenes lesiklást.“ Erre én alapállásba vágtam magam és úgy lesiklottam a bizottság előtt, hogy mire visszakerültem, vége volt az egész vizsgának. Így jár az, aki hirtelen nem tudja, mi különbség van az „explicare“ és az „executare“ között. (Megmagyarázni és végrehajtani.)

Egész napom oda volt. Tudtam, hogy bakklövést követtem el s befelegzett az oklevélnek. Rosszkezdően témferegtem a nyüzsgő nagy-teremben, míg az ablakon át bekukkantott az alkony. Akkor vettem léceimet, elesűsztam az egyik magaslatra s ott szemben a vöröslő Bucsecsel, gyantás illatú fenyők között, a természet ölen egyszeribe elmulott a sikertelenség okozta keserűség. Igen! „Ha beteg vagy, eredj a természetbe, ott minden seb begyógyul“

Sífibu, társasvacsora, eredménykihirdetés és búcsú.

December 22-én délután a résztvevők elindultak Predel felé, hol két sífilmben láthatták az alpesi (német és a francia) sítechnikát. Este a park nagyvendéglőjében társasvacsora keretében Manolescu ezredes, a Román Sí-Szövetség elnöke osztotta ki 9 új oktatónak, s 15 segédoktatónak a díszes jelvényeket és karszalagokat. Magasszárnyalású beszédben emlékezett meg a Propagandaügyi miniszterről, aki 100.000 leies adománnyal támogatta a tanfolyamot, egyben köszönetet mondott Medeleanu alezredesnek és munkatársainak, akik az iskolát vezették, valamint a IV. vadász ezred parancsnokságának az elszállásolás és ellátás kifogástalan keresztülviteléért.

Jó hangulatban folyt le a búcsúvacsora, melyen több pohárköszöntő hangzott el. E sorok írója az Erdélyi Kárpát Egyesület résztvevői nevében a Sí-Szövetség elnökét üdvözölte, aki az igazi magyar jellem megnyilvánulását különösen meleghangú válaszban köszönte meg.

Befejezésül kötelességemnek tartom, hogy ezen a helyen is köszönetet mondjak Egyesületünknek, hogy erre a sí-tanfolyamra Drócsa Imre és Blénessy társaimat velem együtt kiküldte. Az E. K. E. természetjáró egyesület s mint ilyen, első sorban ezzel kapcsolatban foglalkozik a sísporttal. Mi természetjárók azért kötünk sítalpakat, hogy a végtelen természeti szépségeket, akkor is csodálhassuk, amikor gyalogszerrel a hó akadályozna bennünket.

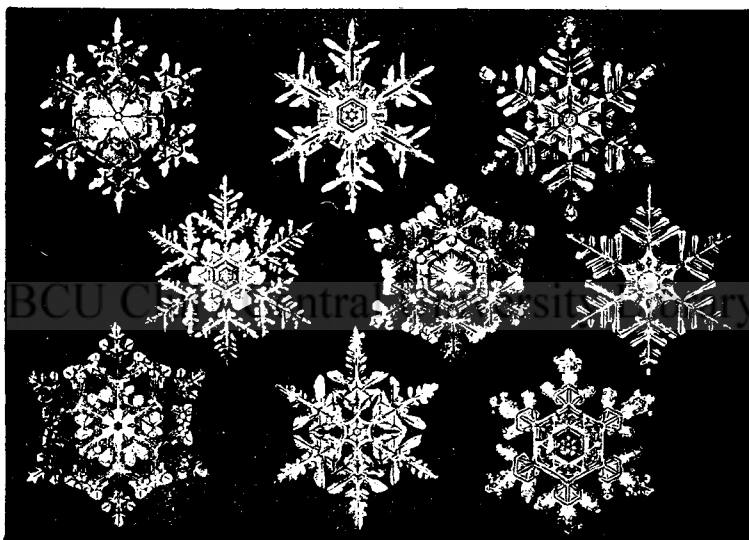
Éppen ezért hálásak lehetünk a Szövetségnek, hogy a sí-tanfolyamon alkalmunk volt a sízés technikáját alapjában és behatóan megismerni. S ha nem is lettünk oktatók, (Drócsa Imrét kivéve, aki segédoktatói minősítést kapott), azért eddigi ismereteinket bőségesen gazdagítva szívesen és hálással állítjuk majd egyesületünk és valamennyi tagtársunk segítségére.

A hópehelytől a lavináig.

Írta: Ifj. XÁNTUS JÁNOS.

A téli sportok idején kissé közelebről meg kell ismerkednünk a természetjárók és sportemberek barátjával, hű szövetségeseivel, a hóval, s álnok ellenségével, a lavinákkal.

Sportujságaink, napilapjaink sokat foglalkoznak a természetjárók és testedzők felszerelésével, részletesen beszámolnak a legújabb típusú síkről, pálcát törnek valamely új stílus fölött, csak éppen azt az elemet nem részesítik kellő figyelemben, amelyen, illetve amelyben a téli sportok kedvelője mozog. Másszóval, nem ismerjük eléggé éltető elemünket, a havat, pedig a kis „hó“ szócska mögött a tudományos érdekességek és gyakorlati jelentőségű kérdések egész sora rejtőzik.

Hókrisztályok.

Az ismeretlen hópehely.

A hó és lavina alap elemét, sejtjeit, vagy ha úgy tetszik, építő köveit a hókrisztályok alkotják. Az amerikai Bentley volt azoknak első rendszeres tanulmányozója. Gyönyörű fényképalbumot állított össze a parányi hókrisztályok nagyított fényképeiből. Keletkezésük módját elsőnek Cholnoky Jenő dr. egyetemi tanár ismertette. Fenn a felhők magasságában, a kezdetben hatszögletű laphoz hasonló kristály csúcsain nagy erővel áramlik ki az a parányi meleg, melyet a jég még vízesepp korában hozott magával a földről, mint a napsugár utolsó ajándékát. A lehült csúcsokra azután a levegő vízpáraja katok és ágak alakjában rakódik le. Így születnek a hópelyhek, melyek aztán meleg és nedves levegőben „óriásira“ nőnek, átmérőjük eléri a három mili-

mért, míg száraz hidegben egészen aprók maradnak, de káprázatos szépségük megsokszorozódik.

Új tudomány: A „nifetologia“.

A hókristályok természetétől függ a különböző, sport- és turista szempontból annyira fontos *hófajták* keletkezése is. Tanulmányozásuk épen ezért nagy gyakorlati jelentőséggel bír.

Az elmúlt tél folyamán magam is kerestem a módját, hogyan lehetne ezeknek a csodálatos szépségű remekműveknek szerkezetét a mikroszkóp segítségével közelebről is szemügyre venni. Eközben bukkantam arra az érdekes jelenségre, hogy finoman kormozott üveglapot tartva a leeső hópihéek alá, a kormos felületen a kristályok lassan elolvadnak, de pontos lenyomatuk ottmarad a lemezen. Nagyítóüveg alatt csodálatos dolgokat árulnak el a kristálylenyomatok.

A hópolyhekekkel kapcsolatos megfigyelések fontosságát látva, ajánlottam, hogy a velük foglalkozó tudományt *nifetológiának*, a hópolyhek tudományának nevezzék el. Ez az elnevezés a „Ziarul Științelor“ című román természettudományi folyóirat hasábjain a szakirodalomba is bevonult.

Hófajták és keletkezésük.

A száraz hidegben leeső hópolyhek kristályos szerkezetüket sokáig megtartják s így jön létre szőzink kedvence: a *porhó*. Gyakran található különösen az északi lejtőkön, de nem tartós, hiszen esküdt ellenségei: a szél és a meleg, hamar végeznek vele. Wagner feltevése szerint porhó létrejöhet az ú. n. nedves hóból is, amikor egy erős éjszakai lehülés átkristályosítja a hópolyheket. Ez az így létrejött nagyszemcsésű, csillogó hófajta szintén igen jó sport-hó. Erős csillogása miatt sívarátaim „flitter“-hónak nevezték el — a báli ruhákra, jelmezekre varrt fémlamezskékről. Ezeket a lemezkéket Kalotaszegen „ragyogónak“ nevezik s talán mi is használjuk fel ezt a tősgyökeres, ízes magyar szót s nevezzük a flitter havat „ragyogó“ hónak.

A száraz, finomszemcsés porhónak ellentéte, a nedves, tapadós, szíző nyelven „enyves“ hó. Úgy tapad ez a lécre, mint valami nehéz szurok. Egyik sítúrámom egész szalonnakészletemet fel kellett áldoznom léceim bezsirozására, csakhogy egy kb. 1 kilométer széles „enyves“ felületen keresztül vergődjem.

A nedves hó erős lehülés esetén összefagy s az egymásra rakódó rétegek nyomása alatt kristályos szerkezetét elveszti s átalakul „firné“ — székelyesen *csonthóvá*. A firnesedés felülről lefelé történik. Kezdetben csupán a felső rétegek alakulnak át csonthóvá, vékony, üvegszemű, ú. n. napkérget alkotva a felületen. Sítalpaik alatt kellemtelen recsenéssel törnek be, összeszabdalva bakkancsunkat, harisnyánkat.

A csonthó felülete újból megolvadhat s így jön létre lesíkló (slalem) versenyzőink „telemarek hója“.

A különböző hófajtákból jönnek létre a nálunk még alig tanulmányozott, érdekesebbnél érdekesebb hóformák, garmadák, szélhalmok, hópárhányok és hópadosok. Természetjáróink nagy szolgálatot tennének a tudománynak, ha az általuk megfigyelt hóformákat lerajzolnák vagy lefényképeznék.

A „nifetológia“ hókristály-tanulmányain alapulnak a lavinakutatás módszerei. Ezek a hatalmas hógörgetegek a csúcsoknál indulnak meg s minden évben megkövetelik áldozataikat Svájc tündérszép hegyei közt éppen úgy, mint a Pamír jéggé dermedt világában. Jelentőségüket és veszedelmes voltukat eléggé mutatja az a tény, hogy a világháború alatt Tirolban közel 60.000 katona lelte halálát a hógörgetegek alatt. A lavinák kérdésének megoldása tehát égetően fontos olyan országokban, melyeknek sízőit, hegyi vasútait, menedékházait lavinaomlások veszedelme fenyegeti.

A lavinák fontossága, gyakorlati jelentősége a hógörgetegeket a tudományos érdeklődés gyújtópontjába állította.

A titokzatos Miss Lavina.

A kutatások Paulcke professzor vezetésével kezdődtek meg, de nem a laboratóriumok szűk falai között, hanem a hótól roskadozó *Jungfrau* bércein. Vidám, daloskedvű főiskolás diákok kísérték el Paulcke professzort kísérleti útjára. Az élelmiszereken kívül kellő számú mikroszkópról, hőmérőről s egyéb tudományos műszerekről is gondoskodtak. Sőt még hölgy is volt a társaságban. Igaz, hogy vinni kellett szegényt, mivelhogy szalmából volt mesterien kitömve. Nevezük őt *Miss Lavinának*. A továbbiakban meg fogunk győződni fontos szerepéről.

A kis karaván a *Jungfrau* egyik menedékházában ütötte fel tanyáját. Mindenek előtt a lavinák keletkezését tisztázták aránylag egyszerű módon. Csillogóan kék, erős anilin festék porát szórták a hóra. Pár nap múlva a megfestett hó beszivárgott a föld felé s bizonyos magasságban megállapodott. A felülről így leszivárgott hó síkos, csúszós réteget alkot, melyen igen könnyen megcsúsznak a frissen esett hótömegek s megindul a lavina. De hógörgetegek más úton is keletkezhetnek. Megtörténik, hogy kiálló sziklapárkányokon a szél nagy tömegben halmozza fel a havat. Különösen a meredek lejtők „szélárnyékban“ fekvő oldalán hoz létre a szél ilyen „túldöntött“ hópárkányokat s jaj annak a sízőnek, aki ilyen helyekre téved. Lábai alatt megindul a hógörgeteg, pusztulást, romlást hagyva maga után.*

Paulcke tanár kísérletileg is előállított ilyen lavinákat azáltal, hogy a hópárkányokat drótkötelekkel átfűrészelte. A lavina útjába állították a már említett *Miss Lavinát* s rajta tanulmányozták a mentési lehetőségeket. A mentés módjának tanulmányozása azért fontos, mivel a helyes eljárás meggyorsítja a segélynyújtás munkáját. Lavina-baleseteknél pedig minden perc életbevágóan fontos.

Titokzatosak a parányi hópelyhek. Zizegve zenélnek a téli alkonyat homályában. A szem elámul finom szépségük láttán. De riadtan döbbenünk meg, amikor a robajos völgyek szakadékaiban felzendül a lavinák orgonája, mert érezzük, hogy fenn

„... Isten jár a csúcsokon.“

* Igen érdekes közlemény jelent meg a Természettudományi Közlöny 1940. Januári számában a hópárkányok keletkezéséről és veszedelmeiről. (Szerk.)

A „Pitvar” népies divatbemutatója.

Irta: DÓCZYNÉ BERDE AMÁL.

Szakértő megnézi a kézimunka visszáját is, mielőtt rányomja próbáját a tárgyra. Egy divatrevüvel szemben sem téveszti meg a hatalmas siker, ami pld. a január 3-án lezajlott „Reggeltől estig népiesben” c. divatbemutatót kísérte; a bemutatott ruhák külső szépsége mellett a célt figyeli, mely a vállalkozást vezette, kíváncsi a belső tartalomra, hogy annak értékét lemérhesse. Mert a jó munkának fonákján is érvényesülnie kell.

Gr. Bethlen Lászlóné.

Népies elemet kapcsolni a mai modern öltözködés irányvonalába. Ez volt a cél. Az út pedig, amin errefelé haladtunk, a néptől magától indult ki és nem divatlapok átrajzolt mintáitól, amelyek már eleve nélkülözik a népművészet legfontosabb elemét, a naivságot.

Az eszme nem új, még minálunk, Erdélyben sem. A nyugati ruhadivat, sőt maga Amerika is már régen táplálkozik magyar népi motívumokkal, az

öltözködés terén. Nehány előzetes terv és befektetett munka nem is a művészi elvek, sőt nem is a megrendelők hiánya miatt jutott zátonyra. Érthető örömet keltett tehát bennünk, amikor gr. Bethlen Lászlóné kezéből kapott eszmével és a „Szövetség“ (Hitelszövetkezeti Központ) támogatása mellett hozzáfoghattunk a gondolat megvalósításához. Sok évi tanulmány, keresés és munka árán jutottunk el az első állomásig, a kolozsvári bemutatóig. A közönség úgy fogadta a bevonulást, mint ahogyan kedves vendégét várja valaki. Először a nép maga jelent meg a színen, egy nyárádminti, és egy kalotaszegi leány alakjában, hogy rajtuk mutathassuk be azokat a mintákat, melyek viseletükből aztán átkerültek a tervezett húsz ruhára. Néhol a szabásformát utánoztuk, mint pl. a torockói női mellény után készült pizsa-

Dóczyne Berde Amál.

mán (a bemutatón Jeney Ádám viselte); vagy a parasztleány nadrágszabásában készült pl. a szoknyája a székelyszótt posztó kosztümnek (Biró Gáborné), ahol aztán anyag, szabás, díszítés és kalap mind egyformán a néptől kölcsönzött izlésen alapult. Ugyanígy tudtuk egyeztetni a korcsolyajelmezen az abaposztót, a templomszűrök díszítésével s a legújabb divatú 9—11-es szélből álló modern szoknyaszabással (Renner Erna). Összhangot

értünk el anyag- és szabásban a keresztúri székely szöttesből készült délutáni ruhán is (Dóczy Aglent).

A népviselet nem mindig alkalmazható átalakítás nélkül ruházkodásunkra, mert viselőjének más a foglalkozása és ízlése, más a szokása. Mégis találtunk olyan darabokra, melyeket egyenesen vihettünk át mindennapi öltözködésünkbe. Ilyenek a „bujka“ a kalotaszegi nők kivarrott kiskabátja, melyet csillogó hatásánál fogva a „coctail“ ruhához alkalmaztunk minden átalakítás nélkül, (Radó Klára); a „muszuj“, a kalotaszegi asszony híres felhajtásos szoknyája, amit a magam ruhájához használtam igen csekély változtatással, belépőnek; a bogártelki gyermekkötény zsuruhán kapott elhelyezést azon frissében, ahogy a kis parasztlánykáról lekerült; (Lakatos Anikó): A „dulandé“, az elsőnapos asszony kontyoló fátyola, a modern táncruhát egészítette ki; a széki legények kalapja is azon melegében került egy szépasszony fejére, ahogy a kolozsvári kalapos mester falusi célokra elkészítette. A közönség alig birt betelni vele, hogy mennyi szépség és mennyi elegancia sugárzik ki e darabok révén, népünk fantáziájából.

A délelőtti fogadóruhánk úgynevezett „szedés“-sel vagy „darazsolás“-sal készült. Ez egyike a legtömörebb és így legdrágább népi tűhimzéseknek. „Sallangok“-ból készült az övje, melyet a lány visel, mint „legényfogót“ a hátán. Fej-éknek ehhez a ruhához a kalotaszegi menyecske „csipké“-jét adtuk, azt a finom gyöngymunkát, amivel ő a fejkötőjét állandóan leszorítja, (Szász Istvánné).

Az iskolai egyenruhák a „vállfűk“-kel voltak díszítve, ugyanott, ahol a parasztasszony viseli az ingén e hímzést; csakhogy fellazított mennyiségben használtuk. A szoknya aljára a szűrőkről ellesett motívum került, a szöttesruha övjét pedig a kalotaszegi asszonyok rézzel kivert bőrove és táskája fejezte be. (Gr. Bethlen Jolán és br Bánffy Ella) Torockói vert csipke díszítette egyik legkedvesebb modellünket a délutáni szövetruhát, kötényesen és anélkül is hordható alakban (Török Erzsike.) Nagy tetszést váltott ki a férfikabátok nyomán készült síruhácska, amit Bánffyhunyardon varrtak ki „színessel“ (Nagy László). Állandó eladási darabja lesz ezentúl a Pitvarnak a Vistán készült játszóruha. Rakott szoknyáján az igazi népi ízlésű díszítéssel, jól mosható olajos kartonból, gyermeknek és felnőttnek egyformán megfelelő kiállításban (Zöld Margitka). Iskolás leánykák kis mellénye abaposztó volt, kapusi írásos varrással (Albon Margit és Biró Éva.)

Délutáni táncruha ezüst farkasfoggal volt ékítve, a daróci férfinyakendők motívumai alapján (gr. Bethlen Margit). A kis estélyi ruha szabásában hordta a kalotaszegi ujjat és a kötényt, önmagából darázfészkesen összeszedve. E munkát a torockói női ingelőkön is feltaláljuk. Díszítése recsecsipke volt, ősi tulipános mintával kitöltve, mely egy öreg láda fenekén beszélt e népi munka egykori virágkoráról; a fejék hozzá a nádasmenti legénybokréták tetejéről levett, madár motívum pártává alakítva (Tusa Lili). „Nagyasszonyi“ ruhánk díszét elsősorban anyaga adta; a nehéz fekete selyem moaré, melynek egyszerű szabását élénkítette a hajdani menték „felhasított“ motívuma és a „gyöngyös“-ökből készült gombsor. Ugyancsak gyöngyösgombokból állott a fejék, és a ruhát kiegészítő muff díszítése is (Török Bálintné).

A nagy estélyi táncruha zöld pánbársony pruszlíkját és taft szoknyáját a bújka díszítés „rózsái“ és „gyöngyözései“ borították el. Finta Gyöngyi bi-

zonyította be vele tánca és megjelenése révén, hogy népünk elgondolásai a legkényesebb igényt is ki tudják elégíteni.

A magamviselte fekete tüll hangversenyruha rajzát egyik neves „író-asszony” rajzolta fel Kalotaszegen, az ő vonásait aztán fehér fényes se-lyemszállal húzta át a tüllhímzés. „Csepezs” került a fejre, a székely asszony viselete. A szoknya is fodorral toldott székely szabású volt. Az ilyen ke-resztezésektől nem félttem, hiszen a tapasztalat tanított meg arra, hogy egyes magyar vidékeink kérnek egymástól hatásokat. Kalotaszegen pld. divat a torockói kötény, vert csipke, stb.

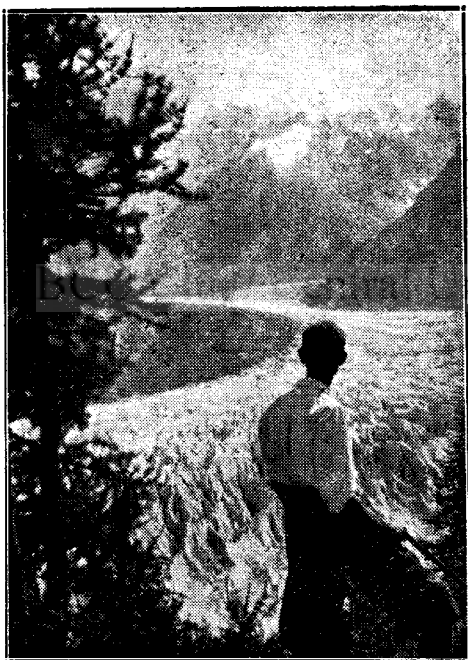
Török
Erzsike

Flinta
Gyöngyike

Legsz külön nehézség volt azonban számomra a mesterembereink idegenkedésének legyőzése azoktól a motívumoktól, melyeknek alkalmazását szívesen átveszik másod, harmadkézből, a divatlapokon át, de félnék tőlük, mihelyt azok a maguk credetiségében jelentkeznek. Itt-ott engedményeket kellett tennünk az alkalmazásnál. Végül is, mikor 20 fajta kézimunkát 10 népi szabásformában be tudtunk iktatni öltözködésünkbe erőszakosság nélkül; mikor a 3 magyarlakta vidék háziiparát meg tudtuk szólaltatni magunkon keresztül, mikor Erdély minden, népe által varrt „vagdalások”-nak helyet adtunk viseletünkben, továbbá a minden nyelven beszélő „darócok” ize és színe rákerült szép asszonyaink derekára, az a megnyugtató érzés fogott el, hogy jó úton jártunk, és oda értünk el népünk ügyében és a nagyközönség szívében, ahova a magunk keservesen gyűjtött tapasztalataival épen eljutni akartunk.

A glecserek halottai visszatérnek.

A fehér havasok szenvedélyes turistáinak nagyon sok esetben nem sikerül megmenekülniök a megzavart természet bosszújától s életükkel fizetnek merészségükért. Sok esetben a halálos szerencsétlenség megtörténte után nem találják meg a halott turista testét s csak évek múlva kerül az elő. rendszerint a szerencsétlenség színhelyétől több kilométernyi távolságban.

A „Mer de glace“ gleccser a Mont Blanc-on. (Dr. Parádi Ferenc felv.)

A természet különös csodája megy végbe ilyenkor. A több méter vastag jégkéreg, amely csakhamar eltemeti a halottat, teljes epységben megőrzi azt sokszor évekig. A jégrétegek lassú csúszásával együtt aztán tovább vándorol a

szerencsétlenül járt természetjárónak jégkoporsóba zárt holtteste is. A környékkel ismerős geológusok előre kiszámítják, hogy valószínűleg mikor érkezik olyan helyre a jégkoporsó ahol egy tavaszi olvadáskor ki lehet emelni a jégtörmelék és a hó közül az évekkel azelőtt szerencsétlenül járt természetjárót.

A legutóbbi évek hegymászókrónikái jegyezték fel az alábbi különös eseteket:

1.

1917-ben történt, hogy a lausannei kolostor egyik növénygyűjtő szerzetese havasi gyópárt keresett a Diablereti hegyeken. Fáradtságos, hosszú út után ért célhoz, — de sohasem tért vissza. Társai napokon át kutattak utána, de csak itt-ott — ahol a széljívás gyengébb volt — akadtak bakancsai nyomára. A szerzetest elnyelte az örök fehérség: a hó és csillogó jég.

Most, néhány nappal ezelőtt megoldódott eltűnésének rejtélye. Nemrég a lausannei kolostor kapuján egy pásztor zörgetett. Bebocsátották s az öreg ember elmondotta, hogy a Zaufleuron-gleccser lábánál egy szerzetes holttestére bukkant. Az eltűnt barát még életben lévő öszhajú társai kimentek a gleccserhez és felismerték a gleccser halottjában huszonkét évvel ezelőtt eltűnt társukat. A jégben jól konzervált holttestet visszaszállították a kolostorba és annak kertjében eltemették.

2.

1820-ban a Montblanc csúcsán vihar lepte meg a kirándulókat. Két francia férfi, akik menekülés közben nyilván a porhó miatt nem

látták a lábuk alatt tátongó szakadékot, a mélységbe zuhantak. Két fivér volt. Minden kísérlet, amely megmentésükre irányult, meddő maradt. A két francia eltűnt.

Pierre Forbes, francia geológus kiszámította, hogy a tragédia színhelyétől mintegy 3120 méter távolságra, az eltűnés napjától számított negyvenegy évvel később a két holttest előkerül.

1861 augusztus 15-én a két holttest valóban előkerült. Három évvel később előkerültek a hegymászó szerszámok is. Minden épségben maradt.

3.

1825-ben a Montblancon lavina temette el Henry Arkwrigth kapitányt. A geológusok ez esetben is kiszámították, hogy holttestét a Bosson-gleccser harmincegy évvel később visszaadja. A nevezett időben a kapitány rokonai a Bosson közelében várták a holttest visszatértét. Így is történt.

A kapitány holttestét épségben megtalálták és Chamonix-ba szállították.

4.

Tizenöt évvel ezelőtt a zermattigleccserekben eltűnt egy olasz diák. Négy évvel ezelőtt előkerült épségben maradt holtteste és egy revolver.

5.

1919-ben eltűnt három osztrák fiatalember, akik a tiroli hegyekbe rándultak. Holttestük 1935-ben került elő. Az egyikük megírta tragédiájuk rövid történetét egy üres levélborítékra. A feljegyzés szerint a három merész turista mély szakadékba ereszkedett le kötélben. A kötélt a csúcson kioldódott, csáklójukat közben elvesztették és így nem térhettek vissza. Csáklója nélkül lehetetlen volt számukra a tükörsíma jégfalon a magasba jutni. Látták sorsukat és megadták magukat. A mélység jégkérge alján, hogy ne unatkozzanak, leültek kártyázni. Kártyázás közben lepték meg őket a halál.

Évekkel később, amikor a gleccser visszaadta holttestüket, dermedt kezükben még mindig szorongatták a kártyáikat.

B. I.

Scherg Vilmos és Társa Rt.

brassói posztó- és divatárúgyarak

ajánlják

férfiruha- és kabátkelméiket.

Mérsékelt áron hozzák forgalomba elsőrangú gyártmányaikat, turista, ruha- és kabátszöveiteket, melyek kifogástalan kivitelük folytán vetekednek a legjobb, külföldi gyártmányokkal.

Gyári lerakat: Kolozsvár, Piața Unirii 22.

A természet képe a kínai írásban.

Írta: Dr. PARÁDI FERENC.

Gyermekkorunk May Károly regényeinek egyik legizgalmasabb része a rézbőrű harcosok különleges írásmódja volt. Annak kibetűzése a regényíró szerint valósággal rejtvényfejtés számba ment. Büszkék voltunk sápadtarcú hősünkre, Old Shatterhandre, hogy ennek a nehéz feladatnak mégis minden körülmények között eleget tudott tenni. Ezzel a tudományával nemcsak a regény nehéz helyzeteit oldotta meg, de nekünk izgatót olvasóknak figyelmét is felhívta a különféle népek írásmódjára.

May Károly szerint a rézbőrűek írásmódja tulajdonképpen képrejtvények sorozatából állott. Ezzel az írással mégis a legelvontabb gondolatokat is ki tudták fejezni. Az ifjú olvasók közül sokan kételkedtek ennek lehetőségében, sőt tanáraink között is akadtak olyanok, akik határozottan tagadták, hogy pusztán jelképes írásmóddal mindent ki lehetne fejezni. Kár, hogy a túlszigorú megállapítással sokaknak közüllünk elvették a kedvét attól, hogy a kérdéssel tovább foglalkozzunk. Ha a kételkedők akkor kissé jobban elmélyedtek volna, nemcsak a letűnt koroknak, hanem a jelenkornak betűrendszereibe is, észre kellett volna venniök, hogy minden ábécé tulajdonképpen természetutánzó írásmódon alapszik. Az írás felfedezése után nagyon sok idő kellett ahhoz, hogy a természetet utánzó jelképek leegyszerűsödve betűkké váljanak és teljes kifejezések helyett csak egyes hangokat jelöljenek. Szinte minden írásmód átment ezen a fejlődési folyamaton, kivéve a kínai írásmódot és az abból közvetlenül származó Japán írást, amelyek még ma is — módosult formában ugyan, — a régi természetutánzó alakban rögződtek meg.

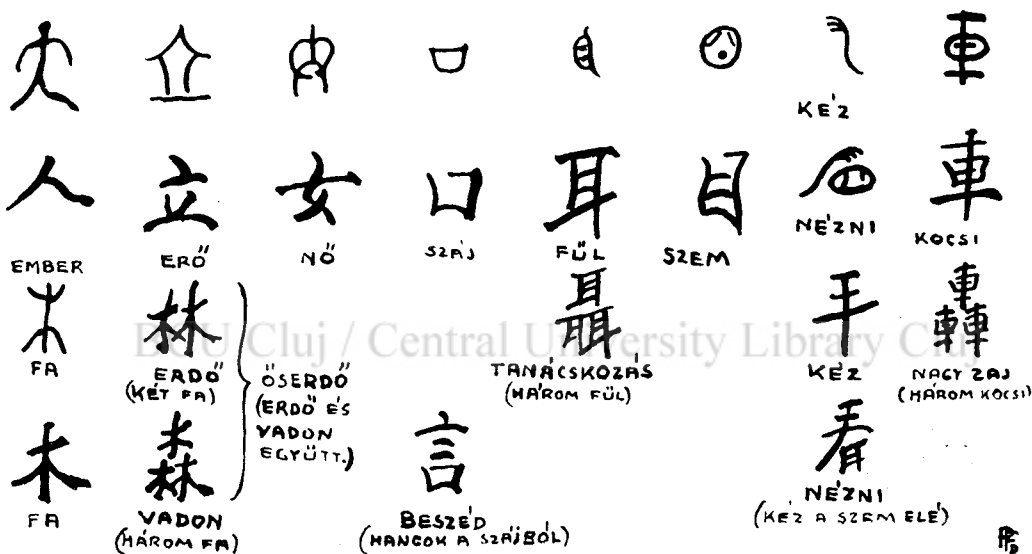
A mi betűrendszerünk mindössze néhány alaphangot jelöl (mássalhangzókat és magánhangzókat) és azokból rakja össze a szavakat. A kínai írás ezzel ellentétben még ma is minden kifejezésre, minden fogalomra külön jelképet használ. Ezen jelképek mindegyike valamely természeti jelenségnek egyszerűsített képe. Az eredeti kínai írásban, pár ezer évvel ezelőtt ezek a képek eredeti alakjukban jelentek meg. Az írástudók a kifejezni kívánt fogalomnak a természetben kerestek valamely megfelelő ábrát, amit aztán egyszerű vázlatban felhasználtak annak a fogalomnak a kifejezésére. Ezt a szemmel is látható tárgyakkal könnyen elérték, azonban igen sok fogalomnak csak körülményes „körülírás” útján találtak megfelelő jelölési módot. Így fejlődött ki lassanként a kínai ábécé, amelynek a mi néhány betűnk helyett egyes kínai szótárak szerint 30—40 ezer írásjele van. Természetesen ezt a nagyszámú jelet egy egész életen át lehet csak megtanulni, ezért az átlagos kínai polgár nem is fárasztja magát vele. Az átlagos műveltség megelégszik 6—8 ezer jellel, míg egy idegen már türethetően meg tudja magát értetni, sőt a megfelelő köteles udvariassági formákat is betarthatja, ha „mindössze” 3—4 ezer jelet is tud csak.

A mai kínai írásból nehezen tudnánk kihámozni azt a természeti képet, amelyet a jel utánózni akart, de a régi kínai írásszövegek híven megőrizték a jelképek eredeti alakját. Így könnyen tehetünk egy kis kirándulást a kínai írás természetrajzi múzeumába.

A bennünket leginkább érdeklő jelkép az ember (első figura). Ennek

a mai írásban már csak a két lába maradt meg és az új jelentése: felnőtt ember (második sor, első figura). Kínai kiejtése: Zsen, vagy tá. Ha az embert szilárd alapra állítjuk (második figura), jelentése „erő” lesz. Eből a társaságból a nő sem maradhat el. Az eredeti rajz két kezét öleiben szerényen és szertartásosan összetevő nőt ábrázolt. (Harmadik rajz). Később a szerénység elmaradt, de a jelentés nem változott. A kínai írás nője ma már ölelésre tárja ki két karját. Ugylátszik ott is változtak az erkölcsök. A nő után rögtön a száj következik rajzunkban. Utána a fület ábrázoltuk. Több fül együtt „tanácskozást” jelent. Népnyelvünk ázsiai hagyományokat őriz a tanácskozás megjelölésében, amikor azt mondja rá, hogy „összedugják a fejüket”. A szem és kéz képe sem kíván sok magyarázatot. Ezzel szemben igen érdekes a szemmel együtt ábrázolt kéz, amely azt jelenti, hogy „néz”, „szemügyre vesz” (a szem elé ellenzőül emeli kezét, hogy jobban lásson).

A természetjárók számára legérdekesebb jelképek következnek ezután. Rajzunk harmadik sorának első képe fát ábrázol. Ez az eredeti alak, ahogyan régen kirajzolták a fát gyökerestül és lombostul. Alatta a jelenlegi forma látható. Ha két fát látunk egymás mellett, az már csalitot, vagy erdőt jelent. Három egymásba gabalyodott fa vadont képez. Ha az író mindkét jelképet együtt használja, az öt fával egyszerre szörnyűséges őserdőt, vagy dzsungelt fejezhet ki, tele mindenféle vaddal. A legalsó sorban láthatjuk még a beszéd jelképét, amely a szájból kijövő hangokkal kívánja ezt a fogalmat érzékeltetni. Végül az utolsó rajz kocsit jelent, egy pár kerékkel, tengellyel és közepén ülésre alkalmas kasszal. Kirándulók könnyen megérthetik a legutolsó jelképet is. Ez a kibíratatlan nagy zajt óhajtja kifejezni azáltal, hogy három kocsit indít el a kegyetlenül veserázó rossz kínai országúton. Képzeljük el ezt a jelenetet magunk előtt és tisztába jövünk azzal, hogy az ötletes kínai betűmester még ezelőtt három-négyezer évvel sem találhatott volna erre a fogalomra jobb kifejezést.

NÉZZÜNK KÖRÜL

Európa első fűvészkertjei.

Keleten már évszázadok óta elterjedt szokás volt, hogy egy-egy kertben a legkülönbélebb növényeket és fákat neveljék. Onnan terjedt át ez a szokás először a keleti országokat járt utazók kertjeibe. Az ilyen kertek különféle növényeit gyógyszerként is felhasználták. Laurent de Medicis (1448—1492) szintén keletről hozott növényekkel díszítette kertjét. A példa hamar elterjedt. Firenze már 1545-ben létesített botanikus kertet. Pádua a következő évben (1546), Bolonya és Pisa 1547-ben. A Leydeni egyetem 1575-ben, Leipzig 1580-ban. A párisi patikusok 1597-ben létesítettek főleg gyógynövényekből álló botanikus kertet. Párisban már rohamosan utánozta majdnem minden kisebb város. A párisi divat abban az időben is fontos tényezője volt a társadalmi életnek. Montpellier 1598-ban, Gessen 1605-ben, Altfort 1625-ben, Páris „új fűvészkertjét” 1626-ban, Jéna 1629-ben, Oxford 1640-ben, Madrid 1655-ben, Upsala 1657-ben követték a divatot. Bernard de Jussieu 1759-ben a trianoni fűvészkertben értékes növényteni megfigyeléseket tett. Így tehát e kertek elég korán teljesíthették tudományos hivatásukat. f.

A föld legrégebbi kristálycukra.

Kevesen tudják, hogy a cukor, amely Európában „Nádméz” név alatt csak az újkor elején, tehát alig három-négy évszázaddal ezelőtt vált ismeretessé, Kínában és Japánban legalább kétezer éves multra tekinthet vissza. Ebből kitűnik, hogy Kína a vegyi iparban alaposan megelőzte Európát. A legrégebbi fennmaradt cukorminta, melynél régebbi valószínűleg nincs is a földön, ezerkétszáz éves. Ez a minta a Japán Nara városnak a kr. u. 743-ban alapított császári múzeumából került elő, amely eddig a nagyközönség elől teljesen el volt zárva. A múzeum a rendkívül értékes műkincseken kívül egy 60 drógból (Állati és növényi gyógyszerekből) álló gyűjteményt is megőrzött alapításának idejéből. Ezek között „Shoto” felírást visel egy kis láda, amelynek tartalma az ezerkétszázéves nádcukor. A cukor tehát orvosságnak szerepelt a hajdani Japánban. Használatát a Buddhavallással együtt terjesztette egy Kan-Jin nevű Koreából Japánba költözött orvospap Kr. u. 753 és 755 között. Japánnak rendkívül száraz levegőjében épen maradt ez a régi cukorminta, mely Európában azóta már rég elromlott volna. Érdekes, hogy a modern

***Pipere, háztartási és fényképészeti
cikkekben a legdúsabb raktár az***

***Emke Drogériában
Kolozsvár-Cluj, Piața Unirii.***

orvostudomány sok tekintetben igazolja a Kínai orvosoknak közlő kétezer év előtti felfogását a cukor gyógyító hatásáról. Ezek azt tartották, hogy a cukor serkenti a belső szerveknek, főleg a lépnek működését, szabályozza a test hőmérsékletét, oldja a nyálkákat, előmozdítja a hólyag és a bél kiürülését. Ma azt állítjuk, hogy a cukor könnyen emészthető, nagy fűtőképességű, nyálkaoldó és enyhe hajtó hatása. Semmi sem új a nap alatt. f.

A chikágói csirke-város.

Igen sok baromfitelepen ma már több ezer baromfit nevelnek. Főleg Franciaországban, Belgiumban, Angliában, Svájcban és Sziléziában találunk nagyméretű tyúk-tenyésztőket. Természetesen Amerika ebben is túlszárnyalja Európát. Kaliforniában, Peturában 300.000 tojást keltető telep van. Még ezeket az óriásméreteket is felülmúlja egy chikágói tíz emelet magasú baromfiól. Ennek baromfi-népessége vetekedik egy világáros lakosságának méreteivel. A telep „alapját” 23 ezer tojó tyúk képezi, amelyek a kívülről ipari vállalatnak kinéző felhőkarcoló ketrec helyiségeiben laknak. Különösen hangzik, hogy egy ilyen telepet a város közepén tartanak fenn. Ennek értelmét a csekély szállítási költségek magyarázzák meg. A tojásokból is sokkal kevesebb törik el szállításkor, mert a fogyasztók szinte „helyben vannak”.

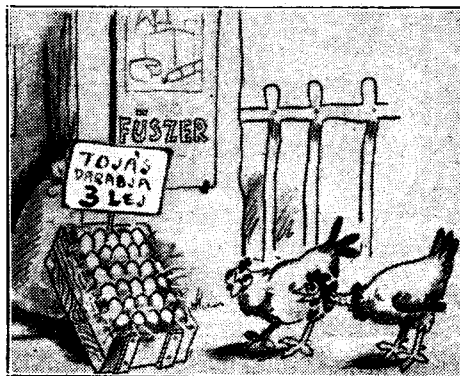
A telepen két-három jól tojó baromfifajtát tenyésztettek ki. Így valóságos tojógépeket nyertek. Minden tyúk évente k. b. 180 tojást

tojik. A csirkék korán érettek, a kakasok hamar ivarérettek, a jércék már az ötödik hónapban tojnak.

A berendezés rendkívül ötletes. A nagy helyiségek kisebb, rácsos ládaszerű ketrecekre oszlanak, mindegyik 100 csirkével. A hulladék a szintén rácsos padozaton keresztül az alul örökforgó szőnyegre hull, amely a szemetet a teremből kiszállítja. A tojó tyúkok ketreceinek padozata lejtős, hogy a friss tojás a sarokba s onnan egy csatornába gurulhasson, amely az összes tojásokat önműködően összegyűjti.

A tyúkok tojókedvét és a baromfiak növekedését erős ivlám-pák fényével, hőszűrő gépekkel és vitamintartalmú ételek dús adagolásával serkentik. Ezzel eléri, hogy a tojásrakás a téli hónapokban sem szünetel, miáltal a felhőkarcoló-telep évente négy és félmillió tojással látja el Chikágót. Ez a mennyiség nálunk több megyének egész évi tojástermelésével egyenlő.

Modern szociológia.

„Disznóság! Egy egész napi bérünk 3 lej!”

EGYESÜLETI ÉLET

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Központi turista szakosztályának 1939. évi működéséről.

Központi turistaszakosztályunk, mint eddig, úgy 1939. évben is folytatta célkitűzéseinek megvalósítását, amelyek a természet megismerését és megszerettetését mozdítják elő. Ezért a szakosztály mindent elkövetett, hogy a természetjárással járó ezernyi szépséget és kifürkészhetetlen csodákat minél többen élvezhessék. Most, midőn hivatalosan is lezárjuk az elmúlt 1939-ik esztendőt és átlépünk a következő, 1940-ik év küszöbén, úgy látjuk, hogy szakosztályunk ezirányú munkája nem volt hiábavaló.

1939. évben 28 turistaszakosztályi ülést tartottunk, összesen 708 résztvevővel, vagyis ülésenként átlag 25 személlyel. Ezzel szemben 1938. évben 15 ülés volt, amelyen összesen 385 személy vett részt, ami ülésenként szintén 25 személy átlagnak felel meg. Az ülések iránti érdeklődés tehát az 1939. évben nem csökkent.

A központi turistaszakosztály által 1939. évben rendezett hivatalos kirándulások száma összesen 79 volt (94).* Ebből gyalogos kirándulás 39 (59), míg a fennmaradó 40 (35) kirándulás közül 36 (30) társasgépkocsival 4 kirándulás pedig vasúton (C. F. R.) rendeztetett meg (5).

Fenti kirándulásainkon résztvett összesen 1557 személy (1515), kik közül 787-en E. K. E. tagok (721), míg 770-en vendégek voltak (794). Némek szerint a fenti számú résztvevők a következőképpen oszlanak meg: 618 nő (590) és 939 férfi (925).

Amint a fenti számokból kitűnik, a turistaszakosztály által 1939. évben megrendezett hivatalos kirándulásokon megjelent résztvevők száma teljesen kielégítő, amennyiben az túllépte az 1938. évi számokat és az akkori egy kirándulásra eső átlagos 16 személy helyett 1939. évben 19 személyre emelkedett. Azt is látjuk, hogy 1939. évben tagjaink nagyobb számban vettek részt kirándulásainkon, mint 1938. évben. Nagyon jó eredmény az is, hogy tagjaink számával majdnem egyenlő számban vettek részt vendégeink. Természetes, hogy kirándulásaink vendégeinek egy nagy hányada ma már egyesületünk tagjának valija és érzi is magát. Szakosztályunk mindenre kiterjedő figyelemmel és mindenki teljes megelégedésére rendezte kirándulásait. Azoknak vezetését régi, kipróbált tagjaival végeztette. Ez már abból is látszik, hogy az általában kényesebb nők is mind nagyobb számban vesznek részt kirándulásainkon. Így amíg az elmúlt 1939. évben 618 volt a számuk, 1938. évben 590, 1937-ben pedig csak 475 női kirándulónk volt.

Az 1939. évi kirándulásainkon megtett utak hossza összesen 7539 km-t tett ki (9288), amely a következőképpen oszlik meg:

Megtett utak hossza km.

Gyalog	1683	(2753)
Társasgépkocsin	4810	(3793)
Vasúton (C. F. R.)	1046	(2493)
Iparvasúton	—	(138)
Tutajon	—	(120)
Szekerem	—	(44)

Összesen tehát 7539 km. a megtett utak hossza (9288 km.).

* A zárójelbe tett szám az 1938. évi eredményt mutatja.

Amint látjuk, az 1939. évben megtett utak végösszege 1749 km-rel kevesebb az 1938. évben kimutatott eredménynél. Ez a visszaesés abból származik, hogy a gyalogos kirándulások statisztikai feldolgozásánál csak hivatalosan rendezett kirándulásainkat vettük számításba, az azelőtti szokással ellenkezőleg, a tagjaink által alkalmilag — a szakosztály keretein kívül megrendezett kirándulások figyelembevétele nélkül. Ezenkívül az 1939. előtti rendszeres és évente többszöri Bihari kirándulások (Jádvölgy, Dreánvölgy, a Szamosbázár és környéke, stb.) megrendezésétől 1939. évben rajtunk kívül álló okok miatt kénytelenek voltunk eltekinteni.

Míg gyalogos kirándulásainkat minden esetben a Kolozsvár környéki szebb és ismertebb helyekre, valamint a Tordai-hasadékhöz rendeztük, addig a társaságkocsi és vasúti kirándulásaink már távolabbi vidékekre és egész Erdélyre kiterjedtek. Kisebb gyalogos kirándulásainkat igyekeztünk néprajzi, geológiai és természettudományi ismeretekkel bővíteni. Így 2 esetben (2) rendezett szakosztályunk néprajzi és faluismereteket gyarapító kirándulást (Györgyfalvára és Torockóra).

A sísport népszerűsítésére február, március és december hónapokban a Kisbányahavasi T. C. R. menedékház környékét, az 1676 méter magas Boscat-ot és az 1838 méter magas Vlegyászt kerestük fel. Ez utóbbinál a vármegyei turisztahivatal menedékházának vendéglátását vettük igénybe. Síkirándulásaink iránt is öröndetes érdeklődés nyilvánult meg. Több esetben két, sőt három társaságkocsit is kellett indítanunk.

Nagyobb kirándulásaink közül különösen említésre méltók a következők: Április hónapban a Vlegyásza—Nimojásza—Retyiceli víz-eséshez és környékére, más alkalommal pedig a Gyalui havasok északnyugati lejtőin lévő Pányiki szorosba vezettük el kiránduló társa-

ságunkat. A Fogarasi-havasokat májusban kerestük fel. Ez alkalommal a felső Bulea menedékháznak (2034 m.) környékén, a hóval fedett sziklacsúcsok között két és fél napot töltöttünk. Ugyanezen hónapban a már hagyományos torockói kirándulásunk alkalmával a Székelykő aljában újból gyönyörködünk a templomba vonuló torockóiak díszes népviseletében. Ez alkalommal a Torockótól 5 km-re lévő Torockószentgyörgyi vármot is megtekintettük. Juniusban

Kiküldötteink az Orbán Balázs sírjánál (Lásd a szöveget. Friedsam Gyula felv.)

többször felkerestük a már Európazserte híres Tordai-hasadékot. Jól felszerelt és minden kényelmet megadó menedékházunkat tagjaink közül mind többen látogatják, több heti nyaralás céljából is. De eljönnek ide más belföldi, sőt külföldi nyaralóvendégek is. A látogatottságot fokozza a vidék vadregényes szépségén kívül, hogy a nyaralás teljes kényelem mellett, aránylag kevésbe kerül. Júliusban és augusz-

tusban vasárnaponként délelőtt a Tordai-hasadékot és környékét látogattuk meg, délutánra pedig a társasgépkocsival átvitettük magunkat a tordai Bányafürdőbe. Itt, a kellemes sósfürdőben szórakoztunk az esti hazaindulásig. Hasonló fürdőkirándulásokat rendeztünk a nyár folyamán Marosújvárra, a Cegeltóhoz és a Hidegszamos, illetve a Melegsamos völgyébe. A fürdőkirándulásokkal párhuzamosan azonban rendeztünk nagyobb havasi kirándulásokat is. Így júliusban voltunk a Radnai-havasokban, az Ünökön. Augusztusban meglátogattuk a Remetei-sziklaszorost, más alkalommal megmásztuk a Dobrint és a Testest. Ugyancsak augusztusban volt egy háromnapos kirándulásunk Abrudbánya—Detonáta—Rómaibánya környékére is. Szeptember és október hónapokban a Tordai-hasadéki útjainkat megtoldva, felkerestük Börév—Berkespatak-völgye—Torda városerdeje környékét is. A novemberi kellemetlen, hűvös és esős időjárás miatt azonban csak gyalogos kirándulásaink nem szüneteltek.

A legszebb, legnagyobb és egyben legtanulságosabb kirándulásunk — amelynek ismertetését lapunkban olvashattuk — a július hó 22-től augusztus hó 1-ig tartó, 10 napos székelyföldi autóskirándulás volt.

A társegyesületekkel és vidéki osztályainkkal a jó összeköttetés fenntartása érdekében több társas-összejövetelt rendezett szakosztályunk, illetve vett részt azokon. Május havában rendeztük Bükk-erdei menedékházunk 30 éves fennállási emlékünnepeit, melyről részletes ismertetés jelent meg folyóiratunk 1939. évi 3-ik számában Meza Gyulának, az E. K. E. t. b. elnökének, valamint a turistaszakosztály titkárának tollából. Ugyanazon hónapban képviseltette magát a szakosztály a Gyopár társegyesület gulyásnapján. Több ízben volt baráti találkozóink tordai-hasadéki menedékházunknál az

ottani osztály vezetőségével. A székelyföldi kirándulás alkalmával Szejkefürdőn megkoszorúztuk báró Orbán Baláznak, a székelyföld kiváló kutatójának kopjafával díszített sírját, ahol a székelyudvarhelyi osztályt Bányai János és dr. Dobos Ferenc tanár urak, a kolozsvári központot Beke Lajos titkár, míg a központi turistaszakosztályt Magyaros Géza elnök és Friedsam Gyula titkár képviselték. (Lásd a képet.)

Szeptember hó 3-án rendezte meg szakosztályunk az évente szokásos és már hagyománnyá vált gulyásnapját Bükk-erdei menedékházunkban, mely dacára a kedvezőtlen időjárásnak, teljes sikert aratott. Ide sorozhatjuk még a különféle társadalmi egyesületek kérésére szakosztályunk által rendezett vidéki társaskirándulásokat is. Ezek között a helybeli Iparos Egylet részére több ízben rendeztünk vidéki fürdőkirándulásokat. A pécek országos kongresszusa után egy Tordai-hasadéki kirándulás figyelmes és gondos megrendezéséért a pécek hivatalos lapjában, a Temesváron megjelenő Buletinul Brutarilor 1939. július hó 13-iki számában nyilvános köszönetet is mondanak az E. K. E.-nek.

Azon körülmény, hogy különféle társaságok az E. K. E. turista-szakosztályát kérték fel kirándulásaik megrendezésére, azt igazolja, hogy az E. K. E. iránt idegen testületek feltétlen bizalommal viselkedtek.

Az egész évi 79 kirándulás vezetése összesen 25 személy között oszlott meg. (27.) E szerint a szakosztály hivatalos kirándulásait a következők vezették:

Kardos Béla 16. (23.) Friedsam Gyula 13. (6.) Magyaros Géza 7. (5.) Baczoni Géza 6. (6.) Hann Margit 4. (1.) Jánossy Lajos 4. (1.) Czirják Károly 3. (5.) Gyarmathy Zs. Béla 3. (1.) László László 3. (1.) Dr. Borbáth Samu 2. (3.) Illyés István 2. (3.) Szilvay Ernő 2. (3.) Alexy Béla

2. (-) esetben vezették a természetjárók lelkes csoportját, míg Ürmössy Jenő (1.) Nagy Lajos(-) Molnár Aladár (-) Batiz Béla (1.) Inczeffy Lajos (-) Beke Lajos (5.) Lakatos Miklós (-) Bogdán István (-) Székely József (2.) Jánosy Lajosné (3.) Incze Kálmán (-) és Matejovics Antal (4) egy-egy ízben vezették az F. K. E. turistaszakosztálya által rendezett hivatalos kirándulásokat.

A felsorolt vezetőkön kívül, a nagyszámú résztvevőkkel és így több autóval rendezett kirándulásoknál a helyettes vezetői munkát a következők látták el: Dr. Borbáth Samu, Miklós Lajos Magyarós Géza, Bacsoni Géza, Jánosy Lajosné, Józsa Ferenc, László László.

A felsorolt kirándulások szakszerű és mindenre kiterjedő figyelmes vezetéséért a szakosztály vezetősége ezton mond köszönetet a felsorolt természetjáró testvéreknek.

1939. év folyamán a szakosztály Kolozsvár környékén útjelzést nem végezhetett a kedvezőtlen őszi idő miatt. Így az 1939. év őszére tervbe vett útjelzési és javítási munkálatokat a szakosztály az 1940-ik év tavaszára halasztotta. Ezzel szemben szakosztályunk a Tordai-hasadékból új vaskorlátokat, új jelző és magyarázó táblákat helyezett el, valamint útjavító munkákat végzett a természetvédelmi bizottság tudtával és tanácsainak figyelembe vételével.

Turistaszakosztályunk vagyoni állapotában az 1939. év folyamán a következő forgalmi adatokat könyveltük:

Bevételek:

1939. évi kirándulásokból be-	Lei
folyt összesen — — — —	9382
Tagjaink által adományozott	
perselypénz összesen — —	917
1 drb. posztójelvény eladásá-	
ból befolyt — — — — —	25
1939. szept. 3-iki gulyásnap	
tiszta jövedelme — — — —	1092

Összes bevétel: 11416

Kiadások:

Turistaszertár fejlesztésére az	
alábbi részletezés szerint:	Lei
Szertári tárgyak javítása —	100
Új mentőtáska beszerzése —	378
Kötszerek — — — — —	165
Gyógyszerek — — — — —	521
Villanylámpák — — — — —	726
Carbid lámpák — — — — —	506
Iránytű — — — — —	506
Vaslétra (Camionhoz) — —	200
Vízmentes sátorlapok alumi-	
aluminium cövekek — — —	1564
Ruhafogas és szerelés — —	91
Tűzszerszámok és kislejsze	180
Összesen: — —	4937
Tordai hasadéki útjelzés, táb-	
lák, karfák stb. elhelyezése	2360
Helyi útjelzés céljára festék-	
anyag — — — — —	60
Turistaszakosztályi igazoló la-	
pok, index, jegyzőkönyv,	
pénztárkönyv, egyéb nyom-	
tatványok — — — — —	318
Turistaszakosztályi album-	
anyag és elkészítés — — —	440
Különböző engedélydíjak és	
taxák — — — — —	830
Társegyesületek által rendezett	
bálok stb. tiszteletjegyek megváltása — — — —	400
Utiköltségek (kiszállásdíjak)	240
Fél öl tűzifa és annak felvágása,	
berakása — — — — —	825
Portó költségek — — — — —	5

Összes kiadás — 10415

Marad tehát 1939. évi tiszta egyenleg 1001 lej (azaz egyezeregy lej), mely összeg a turistaszakosztály esetlegesen felmerülő, további kiadásainak a fedezésére szolgál.

Az 1938. évről áthozott 10.393 lej összeget kitevő egyenleg tartalékolva van, a turistaszakosztály 1939. március 6-iki ülésén és az akkori szakosztályi jegyzőkönyv 8-ik pontja alapján megszavazott és a központ által jóváhagyott 4 személyes sátor vásárlására.

A felsorolt tételek figyelembe vételével, szakosztályunk szertárának értéke 1939. december 31-én 16.982 lej könyvszerinti összeget mutat ki mely összegnek 10%-os érték-

csökkentése után, a fentmaradó 15.014 lej megfelel a szertári tárgyak valódi értékének.

Turistaszakosztályunk vagyoni helyzete tehát 1939. december hó 31-én a következő:

1938 évi áthozott tiszta egyenleg — — — — — 10393

1939. évi tiszta egyenleg — — — — — 1001

Szertári tárgyak értéke — — — — — 15014

Összesen: 26408

Az év lezárása és a statisztika alapján összeállított beszámoló ismertetése után, szakosztályunk köszönetet mond mindenkinek, kik a szakosztály munkájának elősegítése érdekében közreműködtek. Köszönetet mond a turistaszakosztály tagjainak, kiknek lelkes és odaadó természetszeretetéből fakadó munkássága vitte újabb nagy lépéssel előre a turistaság magasztos gondolatát. Kirándulásaink vezetőinek újólág kifejezzük köszönetünket, kiknek figyelmissége és hozzáértése elősegítette a kirándulások sikerét. De köszönjük a helybeli magyar napilapoknak is, hogy kirándulásaink hirdetésével nyújtották a szakosztálynak önzetlen támogatásukat.

Midőn 1939. évi beszámolóinkat befejezzük, Isten segítségét kérjük a szakosztály további működésére és annak valamennyi igaz, lelkes tagjára.

Kolozsvár, 1940. január hó 15-én.

Friedsam Gyula,
szakosztályi titkár.

Marosszéki osztályunk életében jelentős változást idézett elő az, hogy január hó folyamán 2 szobás új helyiségbe költözött át. (Marosvásárhely, Str. Kogălniceanu (volt Kazinczy-u.) 13.) Az egyesületi élet fellendülése már is észre vehető, mert az új, tágasabb helyiség az ügyek vezetésére és a tagok rendezetesebb találkozására sokkal alkalmasabb. Az új helyiséget virágos butorral fogják berendezni, melynek elkészítését és festését a tagok közösen végzik. Az osztály

nőtagjai a régi népi varottások felélevenítésével foglalatostkodnak. — A sí-csoport január 6-án síkirándulást rendezett a maroshévízi Párlitura hegyre, január 21-én pedig a Cinegetetőre. A két kiránduláson huszonegyen vettek részt. e—f.

Csikszéki osztályunk „Suta“, „Egyeskő“ és balánbányai menedékházai hálásdjának egységesített árai a következők: Vendégeknek 30 lej, E. K. E. és B. T. E. tagoknak 15 lej és a Turista Szövetségben leigazolt, menedékházzal rendelkező egyesületeknek F. S. T. R. helyeggel ellátott igazolvánnyal rendelkező tagjainak 23 lej.

E. K. E. Gyergyószentmiklós.

Az E. K. E. gyergyói osztályának titkára Zárug István, külföldi útján szerzett sízszervezési tapasztalatait felhasználva, új lendülettel igyekszik meghonosítani nemcsak a város társadalmi rétegeiben, hanem a falusi fiatalok között is a sí-sportot. Tekerőpatak községben már 75 kitünő sízű fiatal székely legény van, akiket ezelőtt 4 évvel kezdett betanítani a sízés tudományára. Sízéssel kapcsolatos előadásokat tart a vasárnaponkénti edzés pihenője alkalmával a *tekerőpataki* menedékházban.

Több napos síturák szerepelnek a téli műsoron. A hathatósabb kedveltetés céljából a tekerőpataki székely sízű legényeket a február 17—18-án rendezendő Csikszereda—Székelyudvarhely városközi székelykupa versenyekre is benevezti, sőt 1940 február végén megkezdni a székely falvak közötti vándorkupa versenyeket, mellyel kapcsolatosan egyesületek közötti nagyobb verseny is rendez.

A cél az országos síéletbe kapcsolódás és idegenvezetők nevelése, akik biztosan irányítják majd az idegen természetjárókat az utólérhetetlenül szép gyergyói tájakon.

S Í - É L E T.

Jól sikerült az EKE esiki si-háziversenyc.

Jelentettük, hogy február 17—18. napjain lesz Csikszeredán a Székelyföldi Kupa síversenye, amelyre a csikszeredai házi verseny keretén belül választották ki a legjobb versenyzőket. A házi verseny a Csikszereda melletti Sutafenyőben fekvő menedékház és siugró-sánc közelében folyt le.

Szenior futóverseny (8 km.): 1. Kiss Géza 1 ó 29 p 15 mp. 2. Daradics András 1 ó 29 p 42 mp. 3. Merka György 1 ó 30 perc 30 mp.

Ifjúsági futóverseny (4 km.): 1. Kis Béla 45 p 14 mp. 2. Merka Domokos 46 p 12 mp. 3. Waczel János 59 p 15 mp.

16 éven alóliak futóversenye (4 km.): 1. Waczel József 48 p 39 mp.

Szenior műlesikló verseny: 1. Daradics András 57.2 mp. 2. Kiss Géza 1 p 2 mp. 3. Merka György 1 p 11.4 mp.

Ifjúsági műlesikló verseny: 1. Waczel János 58 mp. 2. Kopacz Dénes 1 p 3 mp. 3. Kozma Árpád 1 p 3.5 mp.

Női műlesikló verseny: 1. Daradics Andrásné 1 p 5.1 mp.

16 éven alóliak műlesikló versenye: 1. Waczel József (15 éves) 1 p 8.9 mp. 2. Batea Jenő (14 éves) 1 p 27.5 mp.

Ugróverseny: A nagy ugrósánc nem volt verseny, mert az ugrók a bolnoki kerületi ugróversenyen szerepeltek.

A kicsi sánc gyermekversenyének eredményei: 1. Kovács Sándor (11 éves) 10.5, 10.5, 11.5 m. 2. Fitori János (15 éves) 10.5, 5.95, 11 m. 3. Waczel József (15 éves) 11.5, 11 és 12 m. (bukott). 4. Batea Jenő (14 éves), 5. Péter Ferenc (12 éves).

A bányavidéki kerületi sibajnokság eredményei:

A bányavidéki Izvorán tartották még Máramaros és Szatmár megye kerületi síversenyét. Hosszu idő óta ez volt az első verseny a bányavidéken, ahol az utóbbi években a sísport hatalmas fejlődésnek indult.

Előbb a lesikló versenyre került a sor. A Rozsályról az izvorai menedékházig öt kilométeres távon 25 versenyző indult. Kerületi bajnok lett Scheip Béla 17 p 56 mp. 2. Lezniczky Gyula 18 p 42 mp. 3. Hornyák István 19.09 mp.

Ifjúsági lesikló verseny: 1. Székely László 16 p 45 mp. (pálya csúcs!) 2. Cătana Nicolae 19 p 09 mp. 3. Veress László és Hutira Ervin holtversenyben 23 p 36 mp.

Női lesikló verseny: 1. Lengyel Katalin 26 perc 18 mp. 2. Grecu Anna 26 p 27 mp.

Műlesikló szeniorverseny: 1. Buda Nicolae főhadnagy 34 mp. 2. Lengyel Béla 37.5 mp. 3. Hutira Ervin és Mersei József holtversenyben 44 mp.

A 18 kilométeres futóverseny útiránya ez volt: Izvora, Rozsálytető, lezuri, Hantáu, menedékház.

1. Székely László 1 óra 30 p 12 mp. 2. Lezniczky Gyula 1 óra 30 p 55 mp. 3. Scheip Béla 1 óra 32 p 53 mp.

A nagy siker arra ösztökéli a nagybányaiakat, hogy még február hónapban országos versenyt rendezzenek. Kívánatos lenne, hogy egyesületünk nagybányai tagjai az EKE színeiben vegyenek részt a versenyeken, s maguk is rendezzenek háziversenyeket.

KÖNYVSZEMLE

„Parasztágunk élete“ c. könyvből.
Bujáki leány.

Könyvtárunk gyarapítására felkérjük összes tagjainkat. Természetjárással, honismertetéssel összefüggő, de más tárgyú könyveket is adományozzanak a könyvtár felfrissítésére. A könyvadoományokat lapunkban nyugtáznifogjuk.

Könyvkiadókat kérjük, hogy egyesületünk munkásságával kapcsolatos tárgyú új könyvek egy-egy ismertetési példányával gyarapítsák könyvtárunkat. Minden így kapott könyvet lapunkban megfelelőleg ismertetünk.

„A mi meséink“. Ifjú Erdély kiadása Kolozsvár. Fűzve 40 lej, kötve 70 lej, famentes papíron, aranyozott kötésben 90 lej.

Olyan könyv, amilyent régóta vártunk. Eredeti, zamatos nyelvezet, élénk, gyökeresen magyar, sok humorérzékéről tanúskodó rajzok, egyszerű és mégis izléses külső, s végül mindenki által megfizethető olcsó árak. Valóban a *Mi meséink* ezek a legjobb magyar mesegyűjteményekből kiválogatott magyar népmesék. Dr. Szabó Attila, aki a szerkesztés gondos munkáját végezte, a magyar ősi szellemi hagyományokra legjellemzőbb meséket gyűjtötte csokorba. Sipos Géza a kiadói munkarészt vállalta magára. Az egyszerűségükben kellemes, alakjaikban jellemző, jóízű rajzokat és címlapot Bányai Ferencné Parádi Erzsébet készítette. A gyermekekből álló olvasóközönség nagy örömmel fogadta a könyv megjelenését és igen sokan már betéve tudják a meséket. i.

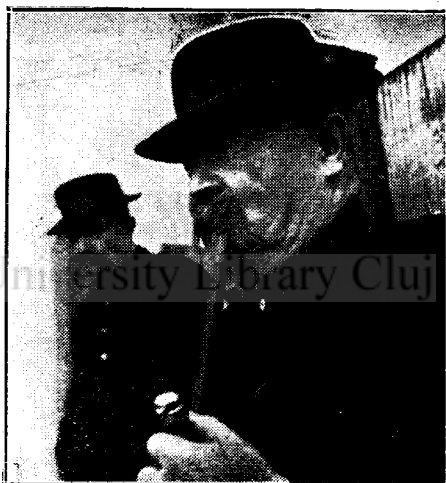
„Parasztágunk élete“. Irta Ortutay Gyula, fényképezte Müller Miklós, Officina kiadás Budapest. Kötve 2.80 Pengő.

Rövid bepillantás a falusi nép életébe. A képeken megérezzük kis-sé a vasárnapos és az alkalmi ízt. a szöveg inkább könyvtár, mint földszagú, mégis az a benyomásunk, hogy ez a könyv már közelebb áll parasztágunk ismertetéséhez, mint az addigiak. A szerző mélyen beenyul a földművelő-nép gazdasági adottságain keresztül annak kérdéseibe. Vázolja azt a szel-

lemi folyamatot, amely a nép fejlődését nagyrészt a gazdasági körülményekhez köti. Értékeli a szellemi hagyományt, mint a népnek legerősebb fegyverét az elsekélyesedés és pusztulás ellen. Az olvasót, aki a szöveg becses fejtegetéseibe mélyed, sajnos, gyakorta érik a felesleges idegen szavak kizökentő sértései. Hogy csak egyet említsünk, a magyar parasztot a könyv szerint nem fényképek, hanem „fotók” igyekeznek a maguk nyelvén kifejezni. Azt hiszem ezért nem lehet a könyvnek minden nemes igyekezet mellett teljes sikere, pedig egyébként megérdemelné. f.

Nyirő József: Madéfalvi veszedelem. (Kolozsvár, Szépmíves Céh kiadása, kifogyott. Budapest, Révai cég kiadása.) Az író a Mária Terézia generálisának, Bucownak hírhedt székely-ölését (Siculicidium) állítja a regény középpontjába. A drámai gyorsasággal pergő eseménysorozatok lendületét érezzük elejétől végig a regény olvasásakor. Különösen megrázó az elkeseredés-

től és szenvedéstől elfeketült, Hargitára menekült székelyek megrajzolása. A pusztulni nem akaró nép és az azt elpusztítani akaró idegen osztrák hatalom szembeállítás a legnagyobb erőssége ennek a két kötetnek. Nyirő zamatos székely nyelve ma már természetes előttünk, szinte nem is értenénk meg a nehéz székely sorsot az ő könnyed nyelve nélkül. Az írónak kevés jó szava van azokról, akik a súlyos napokban egyéni érdekek szerint cselekednek. Az olvasó itt találkozik talán legőszintebben az íróval.

Nógrádmegyei nagygazda.
„Parasztágunk élete” c. könyvből.

Falusi anya gyermekével.
„Parasztágunk élete” c. könyvből.

A Bolyai-akadémia erdélyi könyvsorozatát ad ki. Írói: Vass Albert, Kovács György, Szappanyos Gabriella, Böződi György. A régiek közül Bethlen Kata önéletrajza, a fiatalon nemrég elhunytak között Sipos Domokos, Balázs Ferenc, Koós Kovács István és Kovács József szerepelnek. Az egyes művekről Könyvszemlénkben fogunk megemlékezni.

LAPSZEMLE

Az „Encián“ brassói természetjáró és sportlap 1939. évi 12. számát Tóth Sándor, Jakab Antal és Vágner Ödön évlezáró, karácsonyi hangulatú cikkei vezetik be. Orosz Endre A czegei tórol, mint kirándulóléhelyről ír. Bacsoni Géza a Csukást mutatja be. Tóth Sándor A Ruginoasa és a Valea Seaca leírását közli. Ki kell emelnünk a három legutóbbi cikket kiegészítő jó felvételeket, amelyeket Dr. Schilling Dezső, Dobay R. és Benedek készítettek. Tóth Sándor sokoldalú írói készségét egy vers (Ki a hegyek felé.) és rövid novella (Kaland az erdőn) is bizonyítja. Jelinek János 10 parancsolata a sízők számára a szerző széleskörű tapasztalatairól tesz bizonyosságot. Kár, hogy a cikket számos sajtóhiba rontja. „Túristaság és természettudomány“, A csuklyoni melegedő“ című közlemények, Egyesületi élet, hírek és lapszemle egészítik ki a számot. Örömmel láttuk, hogy a lap az Erdélyről is megemlékezik. Ugyancsak az „Encián“ 1940. évi első száma az újév, a hó és sí jegyében kezdődik. („Újesztendő küszöbén“, „Huszonötén voltunk“, „Háborús tél a hegyek között“, „A finn csoda — a sí“, „Az Encián 1939—1940. sibajnoksága“). Ebben a számban is megjelenik egy közlemény „Turistaság és természettudomány“ cím alatt, de ezúttal Révai Ernő tollából. Hentschel István „Hatvan év a testnevelés szolgálatában“ címen az Aradi Torna Egylet jubileumáról ír. A nagy munkát végző egyesület valóban megérdemli, hogy az

évforduló alkalmával a társegyesületek is üdvözljék. Egyesületi élet, Lapszemle és hírek egészítik ki a számot. Sajnos, ebben a számban is találunk két rövid közleményt, melyekből kiderül, hogy egy másik brassói természetjáró egyesülettel az Encián nincs a legjobb viszonyban.

Hai la Drum című folyóirat néhány hónapos szünet után ismét megjelent az 1939. évi 4—6. öszezavont számával. Ionel Popa a Retyezátról ír, Armis Lucasievici a román természetjárás jelenlegi állapotáról. A lap többi részét az egyesület munkájáról szóló beszámolók töltik ki. Az egyesület hangyaszorgalommal gyűjt egy saját autóbuszra. Meglepően szép eredmény, hogy az eddig adakozó 66 tagtól már 175.500 lej megajánlása érkezett be. A lapszámot a társasegyesületek szemléje és lapszemle zárja be. Ez utóbbiban igéri a szerkesztő, hogy a következő számban a címére küldött „Erdély“ számok alapján lapunkat ismertetni fogja.

A „**Láthatár**“ című kisebbségi kultúrszemle 1940. évi 1. számában szerkesztőnknek, Dr. Parádi Ferencnek erdélyi vonatkozású, statisztikai adatokkal alátámasztott, érdekes cikkét olvashatjuk az erdélyi „Astra“ román népkönyvtármozgalmáról. Telesi Ralph erdélyi festőről Vargha Lajos ír, s Flórián Tibornak és Varró Dezsőnek egy-egy verse jelenik meg. (Romániai képviselő: Minerva Kolozsvár, Str. Baron L. Pop 5. Egy évre 350 lej.).

A „**Protestáns szemle**“ 1939. évi 12. számában Mikecs László az óromániai református magyarokról értekezik. A kiköltözés már évszázadokkal ezelőtt megkezdődött. A bukaresti protestáns egyházat 1700 körül Rákóczy menekült hívei alapították. A nagyszámú ottéló magyar közül a szétszórtság miatt az egyházak is keveset tarthatnak nyilván.

A „**România**“ 1939. évi 10—11. száma szép néprajzi felvételeket közöl tányérokról, szőnyegekről, faragott faeszközökről és ajtókról. Egy közlemény a román népzene-ről szól, a másik a művészet szerepéről a falu művelődésében. Érdekes felvételeket láthatunk a román turista hivatal konstantinápolyi irodájának megnyitásáról és a bukaresti tavak legújabb rendezéséről. A számot természetjáró-krónika egészíti ki.

A „**România**“ 1939. évi 12. száma pompás sí-felvételekkel érzékelteti a tél örömeit. Hosszabb, rajzokkal élénkített közlemény szól a falu karácsonyi szokásairól. Különös figyelmet érdemel Olga Greceanu cikke a román templomi festményekről. Ezen a téren kis, pusztulóban levő erdélyi román fatemplomaink is gazdag anyagot szolgáltatathatnának. A lap további része is a művészet (A királyi palota új tere, festői kiállítás) és népművészet (népdalgyűjtés) jegyében folytatódik, végül természetjáró hírekkel zárul.

A „**Székelység**“ 1939. évi 11—12. száma Nyirő József: „Julia szép leány“ c. darabjának budapesti előadásáról számol be. Székely László a zsilvölgyi székelyekről ír. Józsa János „A székelyek Neculce János krónikájában“ címmel történelmi forrásmunkának is felhasználható adatokat közöl a székelyeknek kurucidőkbeli szerepléséről, a neves román krónikás alapján. Szemle, hírek és góbéságok fejezik be a mindig tartalmas székelyföldi hír-adót. (Előfizetés az E. K. E. tagjainak egy évre 60 lej, másoknak 100 lej. Bányai János, Odorheiu cí mén.)

„**A Természet**“ 1940. januári száma kitünő felvételekkel gazdagítja Rapaics Raymundnak a fakéregről szóló cikkét. Soós Lajos az állatok beszédét és „szótárát“ kutatja. Ez a kérdés ma napról-napra időszerűbb. Láposi Jenőnek a természetrajzi habonákról szóló cikkéből megtudjuk többek között, hogy daloló pacsirta felröppenése jobbkézfelől szerencsét, balfelől szerencsétlenséget jelent. Harkály látogatása közeli keresztelőt hoz a házhoz, stb. Ugyanitt élvezettel olvashatunk egy fogságból megszökött mosómedve történetéről.

A „**Természettudományi Köz-löny**“ 1940. évi 1. számából érdekelhet bennünket Wodetzky Józsefnek a naptárunk eredetéről írt cikke, továbbá ifj. Kunfalvi Rezsőnek a hópárkányokról közölt eredeti értekezése. Ez utóbbiakról egyébként ifj. Xantus János is megemlékezik mai számunkban.

**TANÁROK,
DIÁKOK,
VADÁSZOK,
TERMÉSZETJÁRÓK,**

Küldjék be aláírással és dátummal ellátott **természeti megfigyeléseiket** az **ERDÉLY** szerkesztőségébe.

Cím:

Societatea Carpatină Ardeleană
Cluj, Str. Memorandului 2, et. I.

HIREK

Az E. K. E. Központi Propaganda- szakosztályának kolozsvári előadás-sorozata.

1939 december 15-én kezdődött a zsufolásig megtelt ref. leánygimnáziumi rajzteremben *Dr. Jancsó Elemér* „Északafrikai utazásom“ című vetített képes előadásával. Az egyéni emlékekkel bővelkedő, élvezetes előadáson Marokkó, Tunisz, Algir vidékeivel ismerkedett meg a hallgatóság. A száznál több színes kép nagyban emelte a hallgatóság elragadtatását.

December 22-én Egyesületünk elnöke, *Dr. Tavaszy Sándor* tartott előadást „Beszélj a földdel“ címen. Beszéljünk a földdel, s az sok mindeure megtanít bennünket: szeretni, igaz embernek lenni, az apró szépségeknek örvendeni.

Az új év első csütörtökén alelnökünk, *Ilusz Ódon* beszélt „Környezetünk veszedelmes rovarai“ címen. Ez alkalommal is láttuk, hogy fiatal természetjárók szívesen hallgatják a tudományos színvonalu előadásokat is.

Január 11-én *Illyés István* ötvennél több szép vetített képpel vezetett végig retyezáti barangolásain. A gyönyörű képek közül különösen ki kell emelnünk kettőt: a „Peleaga csúcs a vihar előtt“ és „Naplemente a Bucura tónál.“

„Az E. K. E. Józseffalváért.“ Ezt a címet adhattuk volna *Bálint József* január 18-án elhangzott előadásának, melyen a porrá égett bukovinai magyar falut ismertette. Az újjáépítés nagy munkáját kelően szemléltették az érdekes vetített képek.

Január 25-én *Dr. Parádi Kálmán* az „Egészséges természetjárás“ módjáról beszélt. A tanulságos előadás folyamán a hallgatóság megismerkedett a természetjárókat fenyegető különféle veszélyekkel, de egyúttal a védekezést is elsajátíthatta. Az előadás azzal a tanulsággal zárult végeredményben, hogy az otthonmaradottakat sokkal több veszély és betegség érheti, mint a kirándulókat. Ezekről a betegségektől csak a rendszeres természetjárás által menekülhetnek meg.

Február 1-én *ifj. Xantus János* szegődött előadásával és vetített képeivel a „Világcsavargók nyomába“. A könyveiktől is jól ismert *Jack London* és *Halliburton* rokonzenves, kalandos alakjai elevenedtek meg a hallgatók előtt.

Február 8-án szerkesztőnk, *Dr. Parádi Ferenc* beszélt Nagybánya regényes múltú hegycsúcsokról. *Petőfi* járt csúcsok és tájak vonultak végig szemünk előtt, azok, amelyeknek hatása alatt a nagy költő megírta „Szeptember végén“ című legszebb költeményét. *Dr. Kiss Béla*.

Végzetes szerencsétlenség érte *Kövér György* tagtársunkat. Amikor az enyedi állomáson csapatjához bevonulóban leszállott, a nagy tolongásban elcsuszott és az elszenvedett sérülésekbe belehalt. Január 18-án temették el nagy részvét mellett Csikszeredában.

Jelvénygyűjtők figyelmébe. Az E. K. E. 1932. évben kiadott gyopáros fémjelvénye zománcozva kapható az E. K. E. központi titkárságánál. Ára 100 lej, vidékieknek postaköltséggel 120 lej.

Az E. K. E. Központ decemberi társasvacsorája. Az E. K. E. központi propaganda szakosztálya december 9-én rendezte meg második társasvacsoráját a Nemzeti Kaszinó helyiségében. Az érdeklődés fokozódását bizonyítja a megjelentek száma: 107 E. K. E.-tag és vendég vett részt vacsoránkon. Az estélynek kellemes meglepetése volt a tordai osztály testületi megjelenése Herczegh Kálmán osztályelnökkel és dr. Bodoczy Károly ügyésszel az élén. A helybeli társesületek közül a Kolping, a Gyopár és a Kac képviseltette magát. Az Elnökség nevében Husz Ödön alelnök fejezte ki örömét, hogy olyan szép számban gyűltünk össze s körünkben üdvözölhetjük özv. Peteley Antalné alapító tagunkat, az E. K. E. kitartó hű pártfogóját, aki mindenkori a legnagyobb szeretettel támogatja Egyesületünket kitűzött céljai elérésében. Szeretettel üdvözölte a tordai osztály megjelent elnökségét és tagjait, akik személyes részvételükkel hangsúlyozzák az Osztály és a Központ közötti szíves kapcsolatot. A természetjárók együttműködésének a kifejezését látta abban, hogy a társesületek is képviselték magukat. A megjelentek nagy száma az élénkebb, munkásabb egyesületi élet előjelét mutatja. Az üdvözlő beszéd után a hajnali órákig maradt együtt a nagyszámú társaság. Közbeeső E. K. E.-bálunk miatt a következő társasvacsorát február hó 10-én rendezzük. *Dr. Kiss Béla.*

„Új haza“ címmel adja elő március 6-án a budapesti Nemzeti Színház Nyirő József új drámáját, amely a „Madéfalvi veszedelem“ tárgyi folytatása, s a Bukovinába menekült székelyek életét tárja elénk.

Az Országos Sítanfolyamon sikerrel szerepelt Drócsa Imre tagtársunk, amennyiben a tanfolyam végén tartott elméleti és gyakorlati vizsgákon kitűnően végzett, habár az egész országból összegyűlt 110 résztvevő közül vele együtt csak tizenhaton mentek át. A jól sikerült vizsga után haza érkezve a sutai menedékháznál rendezendő 3 hetes tanfolyamot ő vezeti. Január 13-án csíkszeredán csíki osztályunk összejövetelén beszámolt a tanfolyamon szerzett tapasztalatairól.

A „Julia szép leány“ bemutatója a budapesti Operaházban. (1939. november 10.. Szövegkönyv: Nyirő József, Zene: Ottó Ferenc.) Hosszas előkészítés és hírverés után nyílt szét az Operaház függőnye a Nyirő-darab bemutatóján. A közönség valami „tösgyökereset“ várt, valami olyant, amit nehezen ért meg, de azért úgy illik. Meg is kapta. Már a díszletek recsegtekropogtak a nagy eredetiségtől. Csak az a baj, hogy mi itthoniak idegeneknek éreztük azokat. A székely gunyák is épp úgy elfacsarodtak a sváb viselet felé. Végre azonban megszólalt a zene gazdag népi dalammokkal telítve. Ebben az eredeti népzene és az operairó zenész titáni küzdelmét éreztük mindvégig. Hol az egyik, hol a másik kerekedett felül. Sajnos, ebben az összeállításban az egész mű színpadi kísérletté vált. Így nem is lehetett hosszú időre maradandó sikere. Vagy több bátorság kellett volna a valóban népi elemek érvényesítésére, vagy csak aláfestésként kellett volna azokat szerepeltetni egy régóta megszokott modorú darab gazdagítására. Nyirő az első megoldási módot választotta annakidején a szöveg megírásánál és az ő részéről a siker teljes is volt.

Vetített-képes előadássorozatunkat *Dr. Parádi Ferenc* február 8-i „Nagybánya hegyei“ című előadása után *Baczoni Géza* folytatja „Tél a brassói hegyekben“ címmel, február 15-én. Majd február 22-én *Borza Sándor* egyetemi tanár ad elő „Természeti emlékek védelme“ címen. Február 29-én *Dr. Jancsó Elemér* beszél Finnországról, végül március 7-én *Baczoni Géza* ismerteti a Nagykirályköt. Az előadásokat minden csütörtökön este 8 óra-kor kezdjük a Ref. Leánygimnázium rajztermében.

Az Erdélyi Református Nőszövetség irodalmi estély-sorozatot hirdetett, melynek eddig négy előadását tartotta meg. Az elsőt Vársárhelyi János ref. püspök nyitotta meg. Az estélyek előadói: Szentimrey Jenő, Biróné Váró Éva, Vidovszky Ferencné, Maksay Albert, Pálffy Lászlóné és Báthory Jolán voltak. Különösen érdekes volt a január 29-én rendezett irodalmi törvényszék Mitchell: „Elfujta a szél“ című könyve felett. Hozzászóltak: Br. Jósika J., Dr. Kovács Margit, Dr. Borbáth Samuné, T. Kovács Zsuzsánna és Deák Sári.

Új halászati törvény. Az 1939. november 23-iki 272. számú Hivatalos Lapban jelent meg az új halászati törvény, melynek rendelkezései szerint tavakban, folyamokban stb., halászni a jövőben csak miniszteri engedéllyel, a tulajdonos, vagy a bérlő beleegyezésével lehet. A végrehajtási utasítás fogja szabályozni a tilalmi időt, s azt, hogy milyen nagyságu halat szabad kifogni vagy forgalomba hozni. — Az új törvény intézkedései nem érintik a havasi patakokban való halászást szabályozó 1939. szept. 20-án életbeléptetett törvény rendelkezéseit.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület téli előadássorozata.

Rendkívüli érdeklődés előzte meg az Erdélyi Múzeum Egyesület idei előadásait. A nyomtatott meghívó már jelezte, hogy az idei előadássorozat sokkal gazdagabb lesz az előzőknél. Az első előadást Bálint József tartotta Józseffalváról és az Unitárius Kollégium dísztermét a közönség a zsúfoláson túl megtöltötte. A hallgatóság érdeklődése a többi előadásnál sem lankadt. Különösen a természettudományi és orvostudományi népszerű előadásokat látogatta népes hallgatóság, de e mellett a többi szakosztálynak is jelentős közönség jut. A népszerűsítő előadások az egyes szakosztályok között a következőképen oszlanak meg:

Jog és társadalomtudományi szakosztály	8 előadás
Bölcészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztály	9 előadás
Természettudományi szakosztály	14 előadás
Orvostudományi szakosztály	18 előadás

Összesen: 49 előadás

Ezenkívül a Bölcészeti-, nyelv- és természettudományi szakosztály 7, a Természettudományi szakosztály 15 és az Orvostudományi szakosztály később meghatározandó számú szakülést tart 1939 decembertől, 1940 áprilisig.

Az Egyesületünket leginkább érdeklő honismeret kérdései a Jog- és Társadalomtudományi előadásokkal függnek össze. (Bálint József előadásán kívül Atzél Ede: a falufejlődés történelmi tényezői, Demeter Béla: A jövő faluja, Dr. Schmidt Béla: Harc a betegség ellen, Ifj. Dr. Parádi Fe-

renc: A falusi munkakeresők védelme a városban, Horváth József: A falu szövetkezeti megszervezése, Dr. Rösztler Viktor: Gazdasági szervezkedésünk lehetőségei, Dr. Venczel József: A csiki székelység és Ifj. Gyallay Pap Domokos: A székely örökség jogi alapja című előadások.) Természetjáróink is számos, őket érdeklő előadást találhatnak a Múzeum Egyesület sorozatában. (Dr. Szász Ferenc: A bolygók, Dr. Tulogdy János: A mikroszkóp fejlődése, Dr. Balogh Ernő: A kristályok világa, Dr. Parádi Kálmán: A reumás fájdalmak kezelése és gyógyítása, Husz Ódön: Európa népei, Dr. Parádi Ferenc: Mult századvégi nevezetesebb orvosaink, Dr. Péterffy Pál: Sportbalesetek, Xántus János: A tenger világa, Dr. Gergely Jenő: Sugarak a világürből, Ifj. Xántus János: Dalol a természet, Barthalis József: A természettudomány és a művelődés, Dr. Tulogdy János: A természettudományok haladása 1937—1939-ben, Bányai János: A székelyföldi opálok, Dr. Boga Lajos: A színek jelentősége az élők világában.). Ezenkívül ki kell emelnünk Egyesületünk elnökének, Dr. Tavasz

Sándornak a műveltség fogalmáról és követelményeiről szóló, nagy érdeklődéssel kísért előadását.

A nagyértékű előadásorozatnak egyetlen hátránya az, hogy elfoglalt emberek sajnos, rendszeresen nem látogathatják, mert a délután 6 és 7 óra közötti időben nem hagyhatják abba munkájukat. Ajánlatos lenne, hogy az előadások időpontját jövőre este 7 órára tegyék, hogy üzletben, hivatalban, rendelőben elfoglalt érdeklődők is látogathassák azokat.

Ajándékozás. Nyáradi E. Gyula tanár úr egyesületünk részére adományozta „Torda hasadék edényes növényeinek elsorolása” című munkájának egy példányát.

Batiz Béla az E. K. E. központi menedékházainak gondnoka 69. kötetből álló könyvsorozatot ajándékozott az E. K. E. Torda-hasadéki „Bors Mihály” menedékháza részére.

Friedsam Gyula az E. K. E. központi könyvtárosa 10 E. K. E. bükk-i menedékházfelvételt adományozott az egyesületnek. A fenti adományokért az Egyesület ezuton is hálás köszönetet mond az adományozóknak.

A

BRASSÓI LAPOK

FRISS, MEGBIZHATÓ,

EZÉRT MINDENKI OLVASSA!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Lapzárta minden hónap 20-án van, a következő hónap lapszámára vonatkozóan. Addig is, amíg a különféle nehézségek leküzdésével sikerül a lapot *havonta* megjelentetni, kérjük az anyagot lehetőleg minden hónap 15. és 20.-a között beküldeni. — Az elkészített anyag — ha időszerű — csak a következő számban jelenhet meg. Kérjük vidéki osztályainkat és cikkíró tagjainkat, hogy a szerkesztőnek a lapban közölt, levélben írt, vagy szóbeli felszólításaira ígért cikkeket lehetőleg azonnal küldjék be. Meg kell jegyeznünk, hogy a jan.-februári szám részére egyetlen közlemény sem érkezett idejében. Különösen felhívjuk tagjaink figyelmét a honismertető cikkek küldésére. Ha ilyen tekintetben a lapban hiányokat fedeznek fel, magukat hibáztassák. Egy 2000 tagot számláló egyesületben nem háríthatjuk a honismertetés feladatát egyetlen író-tagra, mert ezáltal lapunk is könnyen eltér eredeti rendeltetésétől: *Egyesületünk életének állandó hű vetítésétől*. A vidéki osztályok pedig ne csak a napilapokra, hanem az Erdélyre is gondoljanak, amikor az egyesületi élet mozzanatait közölni óhajtják.

Marosszéki osztályunk kérésére közöljük, hogy Bodor Péter kútépítő és feltaláló valóban 1848-ban halt meg Kolozsvárt, itt férjhez ment lányánál. Sírját a temetőben nem sikerült feltalálnunk. Lehetséges, hogy a vele rokonságban levő kolozsvári Bodor-család sírjai közelében temették el. Adatokat tovább keressük. Bővebben levélben.

„SKI“ címen a Romániai Szövetség nyalakú, tartalmas köny-

vet adott ki, térképekkel, fényképekkel és az összes sport és természetjáró egyesületek ismertetésével. Központunk 215 lej előzetes beküldése esetén szállítja.

Lapzárta után érkezett több közlemény (Báli tudósító, Fénykép-rovat, Egyesületi élet, Hír, stb.) közlésük a következő számra marad.

Hunyadi Mátyás ötszáz éve, 1440 február 5-én született Kolozsvárt. Pályázatot hirdetünk tömör, tartalmas 2—3 oldalas cikkekre. A nyertes könyvjutalomban részesül.

Természetjáró jelvények,

az EKE gyopárdíszes jelvényei, hasonló kerékpárzászlók és CFR természetjáró-igazolványok tagok számára

a központi irodában
kaphatók!

Kirándulásra
viseljük az egyesületi
jelvényeket!

Jöjjön el
Könyv-
nézőbe!

Cluj-Kolozsvár,
Str. Regina Maria

1

TELEFON:
15--98.

MINERVA KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS	
Füzetek	A „Mefhosz“ könyvkiadóvállalat
Térképek	Studium R. T.
Tankönyvek	Láthatár és Zene
Írószerek	Énekszó és Magyar kórus
Rajzszerek	Protestáns Szemle
Divatlapok	Magyar Természettudományi Társulat
Folyóiratok	Magyar Természettudományi Közlöny
Szakkönyvek	Magyar Tudományos Akadémia
Kották	ROMÁNIAI IVEZÉRKÉPVISELETE

Minden, ami
Uj,
Szép, Jó
és
Olcsó!!

S Z A B A D
V Á L O G A T A S

Elismerten leg-
szebb munka csak **Balázs Ernő** modernül berendezett
fényképezeti laboratóriumában készül. Kolozsvár-Cluj, Strada Memorandului 12.
Dúsan felszerelt raktár az összes lényképezeti cikkekben. Modern műterem. Disztárgyak.

KELETI ÚJSÁG

*Friss
szinvonalas
megbízható*

VASÁRNAP: MÉLYNYOMÁSÚ KÉPES HIRADÓ
PÉNTEKEN: JOGI KALAUZ
MINDENNAP: POMPÁS SZÖVEGKÖZTI KÉPEK

BCU Cluj / Central University Library Cluj

